

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS
SVEIKATOS MOKSLŲ FAKULTETAS
REKREACIJOS IR TURIZMO KATEDRA

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

Henrieta Miliauskienė

**LĖTOS KELIONĖS IR NESKUBAUS MAITINIMO KONCEPCIJŲ TAIKYMAS
KAUNO REGIONO KAIMO TURIZME**

Mokslinio darbo vadovas:

Doc. Dr. A. Armaitienė

Klaipėda, 2007

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. <i>LĒTOS KELIONĖS IR NESKUBAUS MAITINIMO PASLAUGŲ KONCEPCIJA IR RAIDA</i>	12
2. <i>LĒTOS KELIONĖS IR NESKUBAUS MAITINIMO PASLAUGŲ KONCEPCIJOS TAIKYMO PRIELAIDOS KAUNO REGIONE</i>	17
2.1. Kauno regiono turizmo išteklių <i>lėtos kelionės ir neskubaus maitinimo</i> paslaugoms plėtoti.....	21
2.2. Kauno rajono kaimo turizmo galimybių <i>lėtos kelionės ir neskubaus maitinimo</i> paslaugoms diegti vertinimas.....	28
3. <i>LĒTOS KELIONĖS IR NESKUBAUS MAITINIMO PASLAUGŲ DIEGIMO KAUNO RAJONE REKOMENDACIJOS</i>	35
IŠVADOS.....	41
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	45
ANOTACIJA.....	49
SUMMARY.....	50
PRIEDAI	

IVADAS

Modernioji ekonomika vis labiau į savo skubos sūkurį įtraukia visuomenę, ko pasekoje nebepaisoma metų laikų ritmo, poilsio dienų, nakties ir dienos kaitos. Viskas turi būti skubu ir trumpa. Šiandien žinių reportažai trunka vos 90 sekundžių, mikrobanginės krosnelės suteikia galimybę paruošti maistą per 3 minutes, McDonald's deklaruoja pateikiantis mėsainį per 55 sekundes. Kaip pažymi K. Backhaus ir K.Gruner (1994) laikas tapo konkurencijos faktoriumi. Tad nenuostabu, jog pokalbiai apie laiką užima antrą vietą po pašnekusių apie orą (Matos R., 2002).

Žmonijos skubėjimas prasidėjo kartu su pramonės vystymusi ir dar 1748 metais B. Franklinas palaimino skubėjimo ir pelno santuoką aforizmu, kuris kaip niekad aktualus šių dienų visuomenei – „Laikas – pinigai“ (Honore C., 2004).

Šiandieninė modernios visuomenės vertybių sistema yra paremta ekonomika, darbu, ekstremaliu judrumu bei nuolatiniu informacijos alkium. Nuolatinis skubėjimas atsispindi ir turizmo srityje bei laisvalaikio praleidimo formose. Nuo skubėjimo, įtampos pavargusi visuomenė pradeda ieškoti kitokių - kokybiškesnių poilsio formų.

Kasmet turistinių kelionių daugėja. Pasauline turizmo organizacija (PTO) teigia, jog artimiausiu metu šios ūkio šakos augimas kasmet sieks iki 4 %, o 2020 metais visame pasaulyje turistų atvykimai išaugs iki 1.6 mlrd., iš kurių 717 mln. atvykimų teks Europos šalims. Tokie optimistiniai skaičiavimai susiję su integraciniais procesais bei faktu, jog keliauti darosi paprasčiau ir pigiau. Dar palankesnės prognozės susijusios su kaimo turizmu. PTO duomenimis šio sektoriaus augimas sieks 20 % ir sudarys net 11 % viso pasaulinio turizmo. (Radnic R.A., 2006; Rural Tourism, 2004).

Tačiau PTO prezidentas Francesco Frangialli savo kalboje 2004 m. Vašingtone pabrėždamas turizmo svarbą pasaulio ekonomikai, nusakė šio sektoriaus ateities gaires – vystymasis pagal darnos principus ir siekis sumažinti skurdą (Sustainable Tourism – Eliminating Poverty (ST-EP)) (Frangialli F., 2006).

Darnusis turizmas tapo svarbiausia šio ekonomikos sektoriaus vizija, kurios įgyvendinimui PTO kartu su Dž. Vašingtono universiteto Tarptautiniu turizmo studijų institutu sukūrė specialią internetinę svetainę www.dantei.org, kurioje pristatomi naujausi tyrimai, sėkmingiausi projektai, ataskaitos, moksliniai darbai susiję su darniuoju turizmu (Elliot S., 2006).

Darnusis vystimasis turi būti pritaikytas ir kaimo turizmui, kadangi jo augimas numatomas kur kas didesnis nei kitų turizmo rūšių. Darnusis turizmas turės didelį poveikį

kaimo gyvenimui ir jo pasikeitimams – vieniems šiame versle teks patirti nusivylimus ir pralaimėjimus, o kitiems – laurų skonį (Hall D., 2005; Nylander M., Hall D., 2005).

Darnioji kaimo plėtra ir darnusis turizmas yra glaudžiai susiję. Šis darnumo tandemas gali pasitarnauti ir naujos koncepcijos – t.y. *lėto keliavimo* plėtrai. Turizmo srityje pastebimas kelionės paradigmos pokytis, kurį įtakoja socio-kultūrinės tendencijos, skatinančios turizmą ir laisvalaikio praleidimą tenkinti žmogaus fizinius, emocinius, socialinius ir kultūrinius poreikius. Ši tendencija orientuojasi į kokybę, t.y. vidinės energijos poreikį, prasmės ieškojimą, siekį kontaktuoti su kitais. Turizmo sferoje tokia tendencija vadinama *lėtos kelionės* tendencija. Ji tenkina naujojo turistų segmento poreikius, turistų, kurie atsisako skubaus, stresinio turizmo ir pirmumą teikia tylios ramybės interliudijai, kurioje galima atgauti jėgas ir pilnavertiškai pasimėgauti atostogomis. Teorinė *lėtos kelionės* koncepcija apima pirminę *sveikumo* idėją, kurią dar 1959 iškėlė amerikietis daktaras H.Dunn. Jo *aukšto lygio sveikumo* idėja paremta keturiais pilioriais: sveika dieta, judėjimu, poilsiu ir kultūriniu – dvasiniu atsinaujinimu (Matos R., 2002).

Tokia amerikiečio daktaro iškelta idėja ypač aktuali šiandien, kai vis didėjantis gyvenimo tempas, besikeičiančios darbo sąlygos ir augantys kompetencijos reikalavimai verčia žmogų nuolat sukintis darbų verpete. Nepriklausomai nuo įmonės dydžio, dėl per didelio darbo tempo vienas iš trijų darbuotojų gali patirti stresą darbe. Specialistai teigia, jog stresas yra kasdieninio gyvenimo sudedamoji dalis. Trumpas, pozityvus stresas darbe padeda susikoncentruoti ties atliekama veikla, motyvuoja kovoti su iššūkiais. Tačiau Europos saugos ir sveikatos darbe agentūros duomenimis, stresas yra antras iš veiksnių, susijusių su sveikatos problemomis, veikiantis 28% darbuotojų. Per 50% darbuotojų dirba greitu tempu ar per įtemptai mažiausiai ketvirtį savo darbo laiko per dieną (Cirtautienė L., 2005).

Tipiškos streso sukeltos ligos yra hipertoninė liga, skrandžio ir dvylikapirštės žarnos opaligė, migrena, širdies (miokardo) infarktas, kai kurios imuninės alerginės ligos. Tyrimai rodo, kad žmonių, kuriuos ilgą laiką veikia intensyvus stresas, sergamumo ir mirtingumo nuo šių ligų rodikliai yra 1,8 – 2,2 karto aukštesni.

Todėl specialistai rekomenduoja daugiau sportuoti, nes tai yra natūraliausias būdas „sudeginti“ streso metu organizme susikaupusias kenksmingas medžiagas, sustiprinti organizmą, nervų sistemą, pagerinti nuotaiką; sveikai maitintis ir ilsėtis (Novogrecakitė I., 2004).

Amerikiečio H.Dunn iškelta sveikumo idėja dabar suprantama kaip filosofija, apimanti daugelį sveikos gyvensenos principų, kurie gali padėti ugdyti pasitikėjimo jausmą, skatinti sportuoti, sveikai maitintis, mažinti streso poveikį, lavinti kritinį mąstymą ir jausmų

kontrolę. Sveika gyvensena sąlygoja sąmoningą pasižadėjimą teigiamai elgtis ir laikytis aukščiau išvardintų principų (Ardel D.B., 2000).

Taigi *lėtos kelionės* propaguotojai gali tiesiog iš naujo atrasti paprastus malonumus, kaip pasivaikščiojimus, gėlių kvapus, skonius, atsiskyrelio ramybę, vaizdingus kraštovaizdžius ir tokiu būdu atgauti jėgas, pailsėti. Toks poilsis bene geriausiai gali būti realizuojamas kaimo turizmo sodybose, kur gyvenimo ritmą diktuoja gamtiniai veiksniai, metų sezonai.

Jeigu pasižiūrėti į žodžio „atostogos“ semantiką anglų ar prancūzų kalbose aiškėja, jog jis reiškia tiesiog ramų pasyvų poilsį (anglų „holidays“ - šventos dienos, prancūzų „vacances“ – tuščios dienos).

Naujoji turizmo vizija apima ne tik gyvenamąją vietą poilsio metu (kuri turėtų būti paprasta), bet ir mitybą (sveiką), poilsį (ramų), kultūrą (vietinę), paslaugas (teikiamas ramioje aplinkoje) bei pagarbą gamtai.

Problema: *Lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* paslaugos bei jų plėtros galimybės yra mažai tyrinėtos Lietuvoje, todėl nėra įvertintas jų poveikis kaimo turizmo verslui. Kasmet didėja kaimo turizmo sodybų skaičius, o tai stiprina konkurenciją, be to trumpėja svečių poilsis kaimo turizmo sodybose. Sodybų šeimininkai verčiami teikti kokybiškesnes ir įvairesnes paslaugas. *Lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* paslaugų koncepcija galėtų patenkinti tos visuomenės sluoksnius, kurie ieško ramaus, bet turiningo poilsio, tačiau nežinoma, kaip paslaugų teikėjai pasiruošę teikti tokias paslaugas. Nauja paslauga padėtų ilgesnį laiką išlaikyti svečių kaimo turizmo sodybose. Todėl reikėtų įvertinti turimus resursus, kaip kad aplinkos, kultūrinius, kulinarius, etnografinius, gamtinius, tinkamus naujųjų paslaugų plėtrai bei išsiaiškinti ar yra pakankami žmogiškieji ištekliai, galėsiantys ir norėsiantys teikti tokio pobūdžio paslaugas.

Remiantis aukščiau įvardinta problema būtų galima formuluoti **hipotezę**, jog visapusiškai įvertinus naujausių turistinių paslaugų plėtrai būtinus resursus, atsirastų galimybė jas pritaikyti funkcionuojančiose ar įrengiamose kaimo turizmo sodybose, formuoti savitą jų įvaizdį, kuriame pagrindinis dėmesys būtų skiriamas rekreaciniams, kultūriniais ir kulinariams aspektams.

Darbo tikslas: Išsiaiškinti, kokios yra galimybės pritaikyti naujausias keliavimo paslaugas, t.y. *lėto keliavimo* ir *neskubaus maitinimo*, Kauno regiono kaimo turizmo sodybose.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* koncepcijas;

2. Įvertinti *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* taikymo galimybes Kauno regiono kaimo turizmo sodybose;

2.1 Kauno regiono kaimo turizmo situacijos analizė;

2.2 Kauno regiono kaimo turizmo kultūrinio, etnografinio, kulinarinio ir gamtinio potencialo įvertinimas *lėtos kelionės* pasiūlai formuoti;

3. Sudaryti *lėtos kelionės* rekomenduojamus maršrutus, kurie galėtų būti įtraukti į sodybų siūlomus paslaugų paketus.

Tyrimo objektu tampa Kauno regiono kaimo turizmo sodybos, o **dalyku** - galimybė pritaikyti *lėto kelionės* ir *neskubaus maitinimo* paslaugas. Tačiau prieš pradėdant tyrimą, būtina išsiaiškinti pagrindines šio darbo **savokas**, kurios apibūdina tyrimo objektą ir dalyką bei apibrėžti regiono ribas, kuriose bus atliekamas tyrimas.

Neskubus maitinimas (slow food) – 1986 metais Italijoje atsiradęs judėjimas, kurio tikslas, rengiant įvairius kultūrinius – kulinarinius renginius, festivalius, propaguoti maisto ir vyno kultūrą bei pasaulio mastu ginti maisto ir žemės ūkio biologinę įvairovę (www.slowfood.com).

Lėta kelionė (slow travel) – tai nepriklausomas keliavimas, kuomet keliaujantysis gali išsamiau susipažinti su vietove ilgesnį laiko tarpą gyvendamas joje. Yra du *lėtos kelionės* principai:

- Pagyventi bent savaitę vienoje vietoje: šį principą galima įgyvendinti apsistoiant ne viešbučiuose, bet nuomojamuose poilsio nameliuose, kurie skirtingose šalyse skirtingai vadinami;
- Pamatyti tai, kas yra aplink gyvenamąją vietą: patartina vadovautis *koncentrinų žiedų* teorija. Geriau pamatyti ir pažinti tai, kas yra greta, nei leistis į visos dienos kelionę norint pamatyti „įžymybę“ ar „masiniam turistui privalomą objektą“ (Kenny P., 2004).

Koncentrinė žiedų teorija - pagrįsta *lėtos kelionės* pažintinių maršrutų sudarymo principu, leidžiančiu išsamiai pažinti aplinkinę erdvę. Šios teorijos propaguotoja P.Kenny (2004) aiškina, jog poilsio vietą reikėtų suvokti kaip dviejų koncentrinų žiedų centrą. Pirmojo žiedo pažintiniai objektai nuo žiedo centro turėtų būti nutolę ne toliau kaip pusvalandžio keliavimo automobiliu atstumu, o antrojo žiedo objektai – ne toliau kaip valandos važiavimo atstumu nuo minėtojo centro. Tik gerai pažinus abiejų žiedų objektus verta leistis į ilgesnę nei valandą kelionę, norint pamatyti ar pažinti vieną ar kitą išskirtinį šalies objektą.

Kaimo turizmas – dar 1986 metais pateiktame Europos Komisijos apibrėžime kaimo turizmas apibūdinamas kaip „plati koncepcija, apimanti ne tik ūkių turizmą ar agroturizmą, t.y. ūkininkų teikiamas apgyvendinimo paslaugas, bet visą turistų veiklą kaime.“ Lietuvos

turizmo specialistai pateikia tokį kaimo turizmo apibrėžimą: „*kaimo turizmas* – tai tikslinga rekreacinė atvykusių žmonių veikla kaimo vietovėse bei laikinas gyvenimas kaimo sodybose.“ (Vainienė I., 2004 p.29).

Lietuvoje yra apie 20 tūkst. įvairių tipų kaimų: vienkieminių, kurių yra dauguma, gatvinių ir kupetinių. *Kaimas* – tai dažniausiai žemės ūkiu, rečiau ir kitais verslais besiverčiančių žmonių retai apgyvendinta (10 – 70 žm./100 ha) savarankiška gyvenvietė su vyraujančiu dirbamųjų laukų ir pievų kraštovaizdžiu. (Armaitienė A. ir kt. 1999, p. 34). Svarbiausias kaimo struktūros elementas – kaimo sodybos, kurios gali ir vis dažniau virsta kaimo turizmo sodybomis. 1997 metais įkurta Lietuvos kaimo turizmo asociacija (LKTA) vienijo vos 3 narius, o šiuo metu jai priklauso per 580 sodybų. Kauno rajone yra 14 sodybų, priklausančių LKTA, kurios dalyvaus darbo temos tyrime. Kauno rajonas pasirinktas dėl šių priežasčių: 1) kaimo turizmo specialistų teigimu artimiausiu metu sodybų plėtra bus itin aktyvi Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų apylinkėse; 2) pagal šiuo metu esančią padėtį Kauno rajone yra mažiausiai sodybų palyginus su Vilniaus ar Klaipėdos rajonais, tačiau itin patogi rajono geografinė padėtis, gausūs turistiniai išteklių situaciją gali pakeisti, o naujos koncepcijos pritaikymas sodyboms suteiktų išskirtinio savitumo, leistų prailginti poilsiautojų apsisistojimo laiką sodybose.

Regiono apibrėžimai didžiuosiuose žodynuose yra panašūs. Dabartiniame lietuvių kalbos žodyne (2000) *regionas* - tai didelė sritis. Enciklopediniame geografijos žodyne *regiono* sąvoką autorius apibrėžia kaip didelį savitą teritorijos vienetą, išskiria - gamtinius, ekonominius, socialinius, politinius regionus, o taip pat teigia, kad gali būti ir universalūs regionai (Vaitekūnas S., 1994).

Užsienio šalių terminų žodynuose *regiono* sąvoka pateikiama taip pat beveik vienareikšmiškai. *Regionas* suvokiamas kaip ypatingas ir savitas teritorijos plotas ar sritis arba jos dalis, į kurias oficialiai yra suskirstytas; taip pat apibrėžiamas kaip teritorijos ar žemės paviršiaus dalis, turintis apibrėžtas ribas, kaip administracinis vienetas ir pan. (New Webster's Dictionary 1989).

Remiantis regiono sampratos apibrėžimais galima teigti, jog regiono sampratos apimtys yra labai plačios ir jų išskaidyti į tris pagrindines dalis:

- makro-regionas,
- mezo-regionas,
- mikro-regionas.

Pasauliniu mastu makro-regionais yra atskiros pasaulio dalys (pvz., Šiaurės Amerikos regionas), viduriniąją grandį, arba mezo-regionus, sudarytų kelių valstybių teritorinės

grupuotės (pvz., Europos Sąjunga, Baltijos jūros regionas), o mikro-regionams priklauso už valstybes mažesni teritoriniai vienetai. Šio darbo objektu tapo mikro-regiono, t.y. Vidurio Lietuva, arba Kauno regionas.

Siekiant aiškumo reikėtų nusistatyti darbo temoje įvardinto Kauno regiono ribas. Kadangi tai yra vienas pirmųjų bandymų įvertinti galimybes pritaikyti *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* paslaugas kaimo turizmo sodybose, pasirinktas Kauno regionas, galintis tapti atspirties tašku tolimesnėms studijoms, galinčioms apimti kitus Lietuvos regionus. Kauno regionas yra tarsi trijų etnografinių regionų – Aukštaitijos, Žemaitijos ir Suvalkijos sankryžoje, dviejų svarbiausių šalies upių santakoje, turėjusios didelės įtakos šalies istorinei raidai bei architektūrinio paveldo formavimuisi. Regionas negali pasigirti dideliais gamtiniais resursais (jūra, ežerais ar miškais), tačiau turistams gali pasiūlyti turtingą istorinį, architektūrinį, etnografinį ir kulinarinį paveldą.

Kauno regiono ribos tapatinamos su Kauno apskrities ribomis, tačiau siekiant per daug neišsiplėsti, tyrimas apims Kauno rajono sodybas, kurių iš viso yra 14. Pažvelgus į sodybų išsidėstymo žemėlapi matyti, jog nemažai jų yra ties vakarine apskrities riba (1 pav.).

1 pav. Kaimo turizmo sodybų išsidėstymas Kauno rajone. Šaltinis: www.atostogoskaime.lt

Atliekant tokių sodybų, išsidėsčiusių prie vakarinės regiono ribos, aplinkos vertinimą netikslinga būtų sustoti ties apskrities riba ir neįvertinti greta sodybų esančio kultūrinio,

etnografinio, kulinarinio ar gamtinio potencialo, galinčio pasitarnauti naujausių keliavimo paslaugų pritaikymui siekiant plėtoti verslą ir išsilaikyti konkurencinėje kovoje. Todėl vertinat esančius resursus į tyrimo teritoriją patenka dar ir Jurbarko bei Šakių rajonai.

Taigi tiriamos teritorijos ribos tuomet nusidrieks iki Jurbarko, Raseinių, Kėdainių, Jonavos, Kaišiadorių, Prienų, Kauno ir Šakių rajonų ribų. (2 pav.).

2 pav. Tiriamos teritorijos ribos. Šaltinis: AutoRoute

Literatūros apžvalga. Kadangi kalbama apie naujausias turizmo paslaugas - *lėtą kelianę* ir *neskubų maitinimą* - tai literatūros apie tai yra labai nedaug. Kalbant apie *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* koncepcijos atsiradimą ir raidą pagrindiniu šaltiniu tapo R. Matos Can „*Slow Tourism*“ *Bring New Life to Alpine Region?* (2002), C. Honore *In Praise of Slow* (2004) leidiniai bei specialios internetinės svetainės – www.slowtrav.com, www.cittaslow.net, kuriose išsamiai pristatomas pats lėto judėjimas ir jo atmainos.

Literatūros ir šaltinių, nagrinėjančių kulinarinį paveldą ir *neskubaus maitinimo* judėjimo atsiradimą bei jo plitimą po visą pasaulį yra kur kas daugiau nei apie *lėtą kelionę*. Apie gero maisto puoselėjimą kalbama nuo praeito šimtmečio devintojo dešimtmečio vidurio, todėl internete užregistruotos net kelios svetainės, kuriose pristatoma ta pati koncepcija – išsaugoti kulinarinį paveldą ir teisę į sveiką bei skoni turintį maistą (www.slowfood.com, www.culinary-heritage.com, www.meniu.lt, www.gonomad.com). Išsami viso judėjimo filosofija ir vizija pateikiama šio judėjimo pradininko C. Petrini knygoje „*Slow Food Revolution*“ (2006).

Lietuvoje įvairūs autoriai gilina ne tik į nacionalinius patiekalus, bet ir į jų gaminių tradicijas bei sąsajas su įvairiomis šventėmis, metų laikais ir netgi apeigomis. Tokios studijos ir praktinis jų pritaikymas gali pasitarnauti kaimo turizmo verslo plėtojimui įvairiuose regionuose (J.Uginčienė *Viešnage senolių pastogėje: senoviškų ir dabartinių skanių ir įvairių lietuviškų receptų rinkinys*(1997), B.Imbrasienė *Lithuanian Traditional Foods* (1998), R.Ruzgienė *Lietuvių apeiginiai valgiai* (1992)).

Lietuvoje išleistos mokymo priemonės būsimiems turizmo ir kaimo turizmo specialistams yra koncentruotas specifinių terminų šaltinis (A.Armitienė, P.Gregevičius, A.Urbis, I.Vainienė *Kaimo turizmas*(1999), A.Astromskienė, R.Sirusienė *Kaimo turizmas: Knyga sodybų šeimininkams* (2005), I.Vainienė ir kt. *Kaimo turizmo organizavimas* (2001)).

Siekiant įvykdyti užsibrėžtus tyrimo uždavinius praverčia įvairūs kelionių vadovai ir įvairios tematikos monografijos, rajonų ir savivaldybių strateginiai planai, kuriose pateikiami aptariamo regiono gamtiniai, kultūriniai paminklai, registruojamos veikiančios amatininkų ir menininkų dirbtuvės bei nacionalinius patiekalus siūlančios maitinimo įstaigos.

Papildoma literatūra suteikia informacijos apie vieno ar kito reiškinio istoriją, jo raidą ne tik Lietuvoje, bet ir kitose valstybėse. Prie papildomos informacijos galima priskirti ir statistinius duomenis, kuriuos pateikia naujienų agentūros ir Statistikos departamentas, Bendrasis programavimo dokumentas, įvairūs įstatymai, reglamentuojantys kaimo turizmo verslą, teiktinas paslaugas bei higienines normas.

Metodologija. Lietuvoje yra mažai žinoma apie *lėtą kelionę* ir galimybę pritaikyti *neskubaus maitinimo* paslaugas kaimo turizmo sodybose, todėl prieš atliekant reiškinio analizę būtina susidaryti bendrą šio reiškinio vaizdą. Tam geriausiai gali pasitarnauti kokybiniai tyrimai, nes jie gilina į daiktų ir reiškinų kilmę, o ne į skaičių, kieki.

Kita svarbi kokybinių tyrimų ypatybė, jog šiems tyrimams netaikomi griežti imties tūrio reikalavimai. Jų reprezentatyvumą lemia ne atsitiktiniai tiriamųjų parinkimo būdai, o lankstūs vienokie ar kitokie teoriniai kriterijai (Kardelis K., 2005). Tai ypač svarbu, nes tyrime dalyvaus tik 14 kaimo turizmo sodybų, kurių pateikta informacija – duomenys bus apibendrinti.

Duomenų rinkimui apie naujausias keliavimo tendencijų reiškinis ir jų suvokimą geriausiai pasitarnauja giluminis interviu, kuriame dalyvauja kaimo turizmo paslaugų teikėjai, turizmo informacijos centrų ir kaimo turizmo asociacijos atstovai. Grupės nuomonė svarbi ir parenkant objektus, kurie galėtų būti įtraukti į specialius *lėtos kelionės* maršrutus.

Renkant duomenis apie kulinarinio paveldo ir etnografinių elementų panaudojimą pagal naujausių keliavimo tendencijų poreikius pasitarnauja stebėjimo metodas. Šiam tyrimo

metodui būdingas duomenų fiksavimas dienoraštyje arba stebėjimo lape, kuriame fiksuojamos: maitinimo įstaigų siūlomi neskubau maitinimo patiekalai, jų skonio ypatumai; nedidelių gyvenviečių kasdieninio ir šventadienio gyvenimo ypatumai; kaimo turizmo sodybų etnografiniai elementai; bendruomenės tradicijos.

Sisteminant ir įvertinant esamus gamtinius ir kultūrinius objektus, skirtus ne masiniam turizmui, tačiau turinčius tik regionui būdingų bruožų, bei renginius, atskleidžiančius regiono savitumą, naudota literatūros analizė. Surinkti duomenys apie objektus palyginti su giluminio interviu metu ir stebėjimų lapuose užfiksuotais rekomenduotais objektais.

Rekomenduojami maršrutai pateikti su trumpais istoriniais, architektūriniais, kultūriniais ar kulinarinių ypatybių aprašais ir pažymėti žemėlapiuose (kartografinis pateikimas).

1. LĒTOS KELIONĖS IR NESKUBAUS MAITINIMO KONCEPCIJOS IR JŲ RAIDA

Pasaulinėje literatūroje neskubėjimo, lėtumo tematika nagrinėjama nuo XIX a. pabaigos. Bene garsiausi pavyzdžiai yra P.Lafargue manifestas „*Teisė tingėti*“ (*Le droit à la paresse*, 1880) ir H.Hesse „*Garbinant tingėjimą*“ (*Die Kunst des Müßiggangs*, 1904). Kiek vėliau pasirodė M.Kundera novelė „*Slowness*“ (1994) ir P.Sansot „*Du bon usage de la lenteur*“ (1998). Japonas K.Oiwa, Vangiųjų klubo steigėjas, parengė studiją „*Slow is Beautiful*“ (2001), kurioje apžvelgiamos visos įmanomos lėto judėjimo apraiškos visame pasaulyje.

Įvairios bendruomenės palaiko ir papildo šį judėjimą. Bene geriausias to pavyzdys būtų filosofas P.Heintel 1990 metais įkūręs „*Laiko delsimo asociaciją*“ („Verein zur Verzögerung der Zeit“), vienijančią 1 200 narių (Matos R., 2002).

Neoficialus lėto judėjimo ambasadorius Carl Honore, parašęs bestseleriu tapusią knygą „*In Praise of Slow: How a Worldwide Movement Is Challenging the Cult of Speed*“, taip pat teigia, jog judėjimas neskatina viską daryti vėžlio žingsniu ir ne siekia gražinti pasaulį į priešindustrinį laikotarpį. Jis skirtas žmogui, norinčiam gyventi šiek tiek geriau šiame skubos apimtame moderniaame pasaulyje. Štai kodėl lėtumo filosofija gali būti apibudinama vienu žodžiu – pusiausvyra. Žodis „lėtas“ neturėtų būti tapatinamas su žodžiu „tingėjimas“ (Honore C., 2004).

Neskubios gyvenimos tendenciją palaiko ir įvairių sričių mokslininkai bei kūrėjai, pasauliui pristatę laikrodį „*Ilgasis dabar*“ ir muzikinį kūrinį „*Kiek įmanoma lėčiau*“.

Daniel Hill, kartu su bendraminčiais įsigijęs sklypą vidury Nevados dykumos, montuoja laikrodį, kuris turėtų sutiksėti tik kartą per metus, Jo veikimas bus paremtas keturiais principais – tikslumas, nesudėtinga priežiūra, aiškumas ir ilgaamžiškumas. Mechanizmas sukurtas 10 000 metų ir taip ilgai tarnaus vien dėl to, jog viskas veiks labai lėtai. Idėjos autorius teigia, jog mintis sukurti tokį laikrodį kilo dėl to, jog laikas bėga labai greitai ir šiandieniniame gyvenime jį labai sunku apčiuopti. Laikrodis dar montuojamas ir kol kas neaišku, kada pradės veikti jo mechanizmas. (www.longnow.org).

Rytų Londone ant Temzės krantų stovinčiame švyturyje nuo 2000 metų vyksta ilgiausias koncertas pasaulyje, kurį atlieka ir atliks kompiuterinė technika ištisą tūkstantmetį. Koncerto pagrindas - Tibeto dainuojančiųjų kristalų melodija, kuri iš tiesų trunka tik 20 minučių, tačiau kompiuterinė technika ją interpretuoja savaip ir kaip teigia jos kūrėjai, per visą tūkstantmetį nepasikartos nei vienas garsas (Honore C., 2004).

Rytų Vokietijos Halberštato miesto bažnyčioje dar 2001 metų rugsėjo 5-ąją prasidėjo koncertas, pavadinimu "*Organ2 / ASLSP*" (arba "As SLOW as Possible" ("*Kiek įmanoma lėčiau*")), kuris tęsis iki 2639 metų. Tai bus lėčiausias ir ilgiausias koncertas pasaulyje, truksiantis 639 metus.

Specialiai sukurtais vargonais apleistoje Rytų Vokietijos Halberštato miesto bažnyčioje atliekamas JAV eksperimentinės muzikos kompozatoriaus J.Cage (1912-1992) kūrinys. Pirmuosius su puse metų tvyrojo visiškai tylą, o pirmasis akordas - sol-diez, si ir sol-diez - nuskambėjo tik 2003 metų vasario 2-ąją. 2004 metų liepą pasigirdo dar du kitos oktavos tonai mi-bemol, kurie liovėsi skambėję 2005 metų gegužės 5-ąją. Šiam projektui ant vargonų klavišų buvo įtaisyti specialūs svarmenys, kurie klavišus laikys nuspaustus. 1985 metais sukurtas J.Cage "ASLSP" iš pradžių buvo skirtas pianinui ir tetruko 20 minučių. Tačiau 1987 metais kompozitorius jį perrašė vargonams.

J.Cage vargonų projekto organizatoriai kūrinio pavadinimą suprato tiesiogine prasme, ir kompozatoriaus vargoninę transkripciją nusprendė atlikti per 639 metus. Koncerto trukmė skirta istoriniams Halberštato miesto vargonams atminti: jie buvo pagaminti 1361-aisiais - prieš 639 metus nuo koncerto pradžios. J.Cage vargonų projekto organizatoriai teigia, kad į rekordus pretenduojantis koncertas Halberštate turi ir filosofinį tikslą - "iš naujo atrasti tylą ir lėtumą greitai kintančiame šiandienos pasaulyje". (AFP-BNS, 2006; Honore C., 2004).

Lėtumo judėjimas apima ir sveikatos, sekso, darbo bei mokslo sritis. Įrodyta, kad alternatyvi medicina populiarinanti meditacijas, neskubaus sekso koncepcija sumažina streso poveikį, įvairių ligų paūmėjimą bei susirgimą, padidina žmogaus darbingumą. Ilgą laiką darbo laikas buvo trumpinamas nuo 15 valandų per dieną iki 8 val. (1993 metais priimtas ES Parlamento sprendimas). Prancūzija buvo pirmoji šalis, kuri ryžosi žengti dar ryžtingesnę žingsnį - apribojo darbo savaitę iki 35 valandų (kitose ES šalyse – 48 val.) ir sulaukė gana netikėtų rezultatų: žmonių pajamos nesumažėjo, prailgėjo atostogos, padidėjo perkamoji galia, pagerėjo sveikata, žmonių gyvenimo kokybė, padidėjo kultūrinių įstaigų lankomumas, kelionių skaičius (Honore C., 2004).

Eilė kitų iniciatyvų patvirtina lėtumo koncepcijos svarbą tempo ir streso pilname moderniaame gyvenime. Vokietijoje jau veikia turizmo agentūros, propaguojančios lėto keliavimo tendencijas. Viena tokia agentūra pasivadinsi „*Lėto judėjimo kelionės*“ teigia, jog vadovaujasi šūkiu: „Lėtumo atradimas vietoj keliavimo produkcijos linija“.

Kurortinis Königsfeld miestelis pietvakarinėje Vokietijoje visą savo rinkodarą orientuoja pagal „*laiko sau*“ temą (*Eigenzeit*). Šią taip vadinamąją *Laiko kurorto (Zeit-Kurort)*

konceptiją išvystė „laiko vadybininkas“ Manfred Molicki. Jis teigia, jog praeityje laiką natūraliai reguliavo metų laikų kaita, bažnyčios varpai ar valstybės komerciniai apribojimai. Moderniame pasaulyje laikas yra lankstesnis, tad ir jo vadyba turi būti tikslesnė (viskas laiku). Toks poreikis skatina *Eigenzeit* atsiradimą ir vietovių būtinybę, kur tai galėtų būti realizuota.

Königsfeld tokią temą naudoja savo rinkodaros tikslams. Vienas miestelio šūkių yra: „Laiko yra daugiau nei tai teigia laikrodis“. Iš tiesų šiame kurorte tik vieną savaitę per metus renginiai dedikuojami *Eigenzei* tematikai, t.y. vyksta paskaitos apie laiko vadybą, koncertai, atliekami lėtai (*tempo giusto*), ar kiti renginiai susiję su laiko tematika (Matos R., 2002).

Pasaulyje yra daugybė lėto judėjimo atmainų. Bene žinomiausias - *Neskubaus maitinimo* (Slow Food) judėjimas, atsiradęs 1986 metais Bra miestelyje, Italijoje. Jo įkūrėju tapo Carlo Petrini, kuris išreiškdamas protestą prieš greito maisto restorano McDonald's atidarymą Italijoje subūrė bendraminčius propaguoti sveiko ir tradicinio maisto išsaugojimą ne tik Italijoje, bet ir visame pasaulyje. Šiuo metu judėjimo narių skaičius 50 šalių viršija 80 000 (www.slowfood.com).

2001 metais „New York Times Magazine“ *neskubaus maitinimo* judėjimą įrašė į „80 idėjų, kurios sukretė pasaulį“ sąrašą. *Neskubaus maitinimo* judėjimas buvo toks stiprus, kad beveik po pusę amžiaus trukusios McDonald's invazijos, 2002 metais šis maitinimo įstaigų tinklas užregistravo nuostolingą veiklą ir uždarė kai kuriuos savo restoranus užsienyje.

Judėjimo pradininkas C.Petrini teigia, jog šių dienų vaikai nebežino, kas yra tikras pienas, nebeturi galimybės valgyti žuvies be sunkiųjų metalų, jautienos be hormonų. Ekonominė nauda pagrįstas ūkis skatinamas auginti modifikuotus produktus, kurie keičia natūralaus maitinimosi tradicijas. C.Petrini teigia, jog maitinimasis jau tapo politika (C.Petrini 2006).

Neskubaus maitinimo judėjimas pasisako ir už tradicinius pietavimo ar vakarieniavimo būdus. Kaip rodo tyrimai, vaikai iš šeimų, kuriose tradiciškai pietaujama kartu, geriau mokosi ir mažiau kenčia nuo streso, rūko ar vartoja alkoholį (Honore C., 2004).

Lėtumo filosofija skatina atkreipti dėmesį į pačią mitybą ir kulinarinę paveldą. Skatinama sveikai maitintis, ypatingas dėmesys kreipiamas ne į kiekybę, o kokybę, skonį, vietinius ir regioninius produktus bei rūpestingą maisto paruošimą, pasisakoma už ekologinį ūkininkavimą, prieš bet kokius genetiškai modifikuotus produktus. Ši filosofija pasisako už tradicijas, šventiškumą bei pagarbą sezoniškumui (C.Petrini 2006).

Beveik prieš du šimtus metų legendinis prancūzų kulinaras Anthelme Brillat-Savarin yra pasakęs „Tautos likimas priklauso nuo jos maitinimosi manierų“. Neskubus maitinimas siekia sujungti kultūrinį hedonizmą, malonumus ir šventiškumą su ekologiniais

įsipareigojimais. Deja, šis judėjimas neišvystė gryną „lėtumo“ koncepcijos, kuri galėtų būti pritaikyta turizmui ar viešbučiams (Matos R., 2002; Honore C., 2004).

Panašias idėjas propaguoja ir prieš septynerius metus Švedijoje prasidėjęs *Kulinarinio paveldo* judėjimas, pastaruoju metu apimantis beveik visą Europą. Kulinarinio paveldo organizacija siekia išsaugoti regionines tradicines receptūras ir gamybos technologijas. Tokiu būdu yra išsaugomi kiekvienos kultūros autentiški kulinariniai židiniai. (www.meniu.lt). Lietuvoje tik rytų Aukštaitija ir Dzūkija dalyvauja Kulinarinio paveldo judėjime, nors kiekviename etnografiniame regione ar net administraciniame rajone būtų galima surasti tik tam kraštui būdingų tradicinių patiekalų.

Neskubus maitinimas paskatino 2000 metais atsirasti *Lėtuju miestų* (Città Lente) judėjimui, kuris netrukus turėtų apimti visą Europą. Greta lėtumo propagavimo, šis judėjimas siekia pagerinti gyvenimo kokybę urbanizuotose vietovėse. Beveik 70 Italijos miestų ir kaimų jau pradėjo reguliuoti reklaminių ženklų ir statybinių tvorų atsiradimą, skatina dviračių sportą, vaikščiojimą pėsčiomis, remia vietinius restoranėlius ir nedideles parduotuves, kovoja su triukšmu ir kuria žaliasias teritorijas. Tokiu būdu siekiama išsaugoti išskirtinius vietas bruožus. Judėjimo manifeste teigiama, jog jų tikslas išsaugoti miestus, kuriuose dar gyva praeities dvasia, yra teatrų, aikščių, kavinių, dirbtuvių, restoranų ir dvasinių vietų; miestus, kuriuose dar nepalietas kraštovaizdis ir amatai, kur žmonės vis dar gali pajusti lėtą metų laikų kaitą, maitintis originaliais vietos produktais, nepraradusiais skonio, sveikumo ir tradicijų. Miestams, norintiems tapti judėjimo nariais tėra vienas apribojimas – mieste turi būti ne daugiau nei 50 000 gyventojų (www.cittaslow.net; Honore C., 2004).

Lėtuju miestų judėjimas neatsiejamas nuo kovos su greitį mėgstančiais vairuotojais. 1896 metais automobilis mirtinai sužalojo pirmąją pėsčiąją pasaulyje – namų šeimininkę Bridget Driscoll iš Croydono. 1904 metais Britų parlamentas įteisino pirmąjį greičio limitą – 20 mylių per valandą. Šiandien kova su greičiu kaip niekad aktuali – nustatomi greičio limitai, siauriamos gatvės, statomi stacionarūs greičio matuokliai, sinchronizuojami šviesoforai, pateikiama skaudi avarių statistika. Paskaičiuota, kad važiuojant 30 km/h greičiu, partrenktas žmogus turi 95 proc. likti gyvas; važiuojant 50 km/h – 65 proc.; 65 km/h – tik 25 proc. Įgyvendinus automobilių greičio apribojimo programą miestuose pasidarytų ne tik saugiau gyventi, bet ir pakeistas pats miestų išplanavimas, sąlygojantis glaudesnius bendruomenės ryšius bei intensyvesnį gyvenimą miesto centre (Honore C., 2004; Siegel Ch., 1996).

Panašius siekius deklaruoja ir *lėtos kelionės* propaguotojai. Kaip teigia R. Matos (2002), *lėta kelionė* turėtų vadovautis dviem pagrindiniais principais - neskubėjimu bei prierašumais tam tikrai vietai. Neskubėjimas reiškia, kad turi keistis įprastas laiko suvokimas,

t.y. kitoks gamtos priėmimas, gyvenimas harmonijoje su aplinka, jos gyventojais bei jų kultūra. Aplinka suvokiama ne tik per matymą, bet per visas penkias žmogaus jusles. Žmogus turi sugebėti regėti, o ne matyti, iširti teritoriją, o ne pereiti per ją. Visa tai glaudžiai siejasi su darniojo turizmo ir darniosios kaimo plėtros principais.

Panašias mintis apie *lėtą kelionę* išsako ir amerikietė Pauline Kenny, 2000 metais sukūrusi specialią internetinę svetainę www.slowtrav.com, kurioje išsamiai pristatoma *lėtos kelionės* koncepcija, terminai, teorija ir praktiniai patarimai, kaip reikia keliauti, norint išsamiai pažinti pasirinktos kelionės tikslą. Anot P.Kenny (2004), šis judėjimas atsirado kaip priešprieša nuolatiniam bėgimui per pasaulį, ko pasekoje prarandamas noras grįžti į jau aplankyta šalį ar net iš viso keliauti, nes žmogus daugiau nieko nebeprisimena, išskyrus nuovargį ir žmonių spūstis prie masinio turizmo objektų.

Pabrėžtina, jog *lėtos kelionės* koncepcijoje sąvoka „neskubumas, lėtumas“ nėra žodžio „atsilikimas“ sinonimas, todėl neturi neigiamo įvaizdžio efekto. Priešingai – *lėta kelionė* siekia sujungti lėtumą, laiką gyventi ir gyvenimo kokybę su modernumu ir šiuolaikinėmis technologijomis. Autentiškumas nėra nesuderinamas su aukštosiomis technologijomis. Lėtumas ir išsamus aplinkos pažinimas šiuo atveju gali būti efektyvi rinkodaros priemonė (Matos R., 2002).

Nors paminėta net keletas lėtumo judėjimo apraiškų, tačiau pats judėjimas dar tik formuojasi ir neturi oficialios būstinės, oficialios internetinės svetainės, lyderio ar jį globojančios politinės partijos. Judėjimas yra spontaniškas, tačiau kaip skelbia viena Londono rinkos tyrimų agentūra „Datamonitor“, lėto judėjimo pasekėjų skaičius Europoje 2007 metais turėtų pasiekti 16 milijonų. 2002 metais jų buvo 12 milijonų (Honore C., 2004).

Apibendrinus galima sakyti, kad lėtas gyvenimo būdas asocijuojasi su kaimo vietovėmis, kur gyvendami žmonės dar nėra praradę metų laikų kaitos pojūčio, maistą gamina pagal senąsias tradicijas ir naudoja ekologiškus produktus. Todėl *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* koncepcija bene realiausiai gali būti įgyvendinta kaimo turizmo srityje, kuri kasmet vis stipriau junta konkurencijos augimą ir būtinybę ieškoti savitų paslaugų, leisiančių formuoti išskirtinį sodybos įvaizdį.

2. LĒTOS KELIONĒS IR NESKUBAUS MAITINIMO PASLAUGŲ KONCEPCIJOS TAIKYMO PRIELAIDOS KAUNO REGIONE

Vakarų Europoje susidomėjimas poilsiu kaimo vietovėse prasidėjo dar XIX a., ir atsirado iš natūralaus pasipriešinimo augančios pramonės ir besiplečiančių miestų keliamam stresui. Kaimo kraštovaizdžiu pradėjo žavėtis tiek menininkai, tiek poetai, o naujai nutiesti geležinkeliai suteikė galimybę vis didesniam žmonių skaičiui išvykti iš miesto į kaimą (Rátz T., Puczkó L., 1998).

Šiandieninis kaimo turizmo populiarumas gali būti paaiškinamas panašiai – žmonės, pavargę nuo įtampos ir gyvenimo tempo mieste, vis dažniau atvyksta pailsėti į kaimą; be to atostogos kaime jau tapo populiaria laisvalaikio praleidimo forma tarp pasiturinčių ir aukštąjį išsilavinimą turinčių miestiečių. Kaimo turizmas gali pasiūlyti nuotykių pilną poilsį, kuris labai skirsis nuo kasdieninės rutinos. Vyriausybės suprato, jog turizmas yra labai svarbus ekonominis svertas, pagal apyvertą lyderio pozicijas užleidžiantis tik automobilių ir naftos pramonėms bei bandantis konkuruoti su informacinių technologijų ir telekomunikacijų verslais. Kaimo turizmas pagyvina ir sustiprina kaimo bendruomenių ekonomiką ir sumažina ūkininkų priklausomybę nuo žemdirbystės (Mald M., 1999).

Kaimo turizmas gali būti apibūdinamas tiesiog kaip turizmas kaimo vietovėse arba kaip ekonominė veikla, priklausanti nuo neurbanizuotų vietovių išteklių. Regiono “kaimiškumas” faktiškai yra suvokiamas, kaip kontrastas moderniam ir urbanizuotam gyvenimui. Kaimo turizmas turi išskirtinę sąsają su gamta. Tai paaiškina kodėl agro-turizmas, eko-turizmas ar alternatyvus nuotykių turizmas tapo toks populiarus šiandieniniame pasaulyje. Populiarinimui padėjo teisinga marketingo sistema bei tikslingas ES ir regioninių vyriausybių finansavimas (Matekonienė J., Navackaitė L., Dubauskaitė J., 2002).

Lietuvoje kaimo turizmas yra bene sparčiausiai besivystanti alternatyvi ūkininkų veikla. Nedidelėje šalyje, kurios plotas tėra 65 200 kv.km, dirbamos žemės plotas užima per 45 proc. teritorijos. Žemės ūkio sektoriuje dirba 20 proc. šalies gyventojų. Šiuo metu Lietuvos ūkininkų sąjungoje užregistruota 250 000 ūkių.

Lietuvoje pirmuoju, bei raiškiausiu kaimo turizmo plėtros periodu laikomi 1918 – 1941 metai, kuomet priklausomai nuo poilsiautojų poreikių buvo teikiamos dvejopos kaimo turizmo paslaugos. Pasiturintieji ir inteligentai vyko ilsėtis į vilas, antruosius savo ar pažįstamų namus kaime. Jaunimas, dažniausiai studentai, keliaudavo po šalį, pakeliui apsistodami pernaktoti pas ūkininkus. Visose apskrityse buvo įsteigti jaunimo kelionių

globos komitetai. Rajonuose jų skyriams vadovavo ūkininkai. Jau 1937 m. aptinkami duomenys, kad Lietuvos ūkininkai gaudavo pajamų iš užsienio turistų.

Šią kaimo turizmo plėtros pradžią nutraukė Antrasis pasaulinis karas. Ir tik atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, buvo atkurta žemės nuosavybė. Perėjimas nuo planinės ekonomikos prie rinkos, sukėlė didelį ekonominį nuosmukį ypač sukrėtusį žemės ūkį. Kaimo žmonės pradėjo ieškoti papildomų pajamų šaltinių ir vienu iš jų tapo kaimo turizmas (Ramanauskienė J., Skujaitė R., 2004).

Kaip paslauga kaimo turizmas Lietuvoje pastaraisiais metais sulaukia vis didesnio susidomėjimo, tai galima sieti su gerėjančia ekonomine situacija šalyje. Kaimo turizmo sodybų populiarumo didėjimą patvirtina ir Lietuvos statistikos departamentas, pranešdamas, jog 2006 metais sodybose ilsėjosi 246,5 tūkst. žmonių, arba 59,1 proc. daugiau nei 2005 metais. Kaimo turizmo paslaugas siūlančiųjų daugiausia buvo Utenos apskrityje, o mažiausiai – Marijampolės. Tokį rezultatą lemia kraštovaizdžio vaizdingumas, natūralių vandens telkinių gausa, žemės derlingumas. 2006 m. apgyvendinimo paslaugas teikė 531 kaimo turizmo sodyba, o 2005 m. – 383. Per metus sodybų skaičius padidėjo 33 proc. (www.stat.gov.lt).

Bendrasis programavimo dokumentas taip pat patvirtina, jog šiuo metu dinamiškiausiai besivystanti turizmo sritis yra kaimo turizmas. Kasmet veiklą pradeda apie 20 naujų kaimo turizmo sodybų (BPD).

Visoje respublikoje kaimo turizmo paslaugų teikėjai siūlo panašaus pobūdžio ir lygio nakvynės, maitinimo ir poilsio paslaugas, tačiau tuo pat metu, kiekviena sodyba yra išskirtinė atskiromis aplinkos detalėmis, bendravimo subtilumu ir pan. (Ramanauskienė J., Skujaitė R., 2003).

Tai leidžia daryti prielaidas, jog vis tankėjančio kaimo turizmo sodybų tinklo nariams teks ieškoti savitų rinkodaros principų, leisiančių išsilaikyti konkurencinėje kovoje. Tam tikslui galėtų pasitarnauti *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* paslaugų įdiegimas.

Anot J.Ramanauskienės ir R.Skujaitės (2004) kaimo turizmą galima analizuoti įvairiais požiūriais, leisiančiais suvokti šio verslo ypatumus. Rinkodaros požiūriu, kiekviena prekė apibūdinama kaip mainų objektas, turintis tam tikras vartojamąsias savybes, siūlomas rinkai ir skirtas naudojimui. Kaimo turizmo “prekė” yra poilsio paslaugų visuma, skirta atvykstančių poilsiautojų rekreacijai, t.y. fizinių, dvasinių ir kūrybinių jėgų atgavimui. Rekreacijos procesas pagrįstas teigiamomis emocijomis, malonumais ir išpūdžiais. Kaimo turizmo paslaugų vartojamosios savybės išreiškiamos funkcinių savybių visuma šios prekės vartotojų poreikiams tenkinti. Poilsiautojas, pirkdamas kaimo turizmo paslaugas turi gauti maksimalų pasitenkinimą. Skirtingai nuo kitų paslaugos sferos prekių, teigiamoms atvykusio į

kaimą poilsiautojo emocijoms kurti yra pateikiama ne viena kuri nors paslauga, kaip pvz.; nakvynė, maitinimas ar kt., bet eilė tarpusavyje susijusių paslaugų, kitaip dar vadinamų paslaugų paketu. Kaimo turizmo paslaugų formavimui reikalingos šios sudedamosios:

- gamtos išteklių, kultūros, architektūros ir istorijos vertybės, kurios sudomina turistą ir paskatina jį išvykti iš namų;
- įranga, reikalinga poilsiautojams apgyvendinti, maitinti, sportuoti ir poilsio, kelionių inventorių (kiekvienas jų savaime nėra poilsio motyvas, tačiau tarnauja paslaugos sukūrimui);
- aptarnavimo kultūra, kur ypač reikalingas ir svarbus šeiminkų bendravimas su svečiais.

Turisto veikla kaime, nesusijusi su tiesioginiu darbu, ar kitokia jo teikiama paslauga, yra vadinama pramoga. (Armaitienė, 1999). Turistai į kaimą atvyksta turiningai praleisti laisvalaikio, todėl kaimo turizmo sodybos šeiminkai turi pasirūpinti pramogomis, susijusiomis su turistu pasyvia (žiūrėjimas, stebėjimas) arba aktyvia (dalyvavimas) veikla, kuri teikia pasitenkinimą. Kaime ši veikla gali būti labai įvairi. Pagal vietą yra išskiriama:

- rekreacinė veikla sodybos pastatuose: židinytis, pirtis, maudymosi baseinas, biblioteka, fiziniai treniruokliai, įvairūs žaidimai;
- lauko rekreacinė veikla kieme: pasivaikščiojimas, sportavimas tam pritaikytose sporto aikštelėse, sportiniai žaidimai kieme, vaikų žaidimo aikštelės;
- rekreacinė veikla kaimo apylinkėse: maudymasis atviruose vandens telkiniuose, pasivažinėjimas dviračiais, medžioklė, žūklė, žygiai (Vainienė I, 2004).

Verslo požiūriu, kaimo turizmas yra visas kompleksas veiksnių, susijusių ne tik su tiesioginiu turistų ir svečių aptarnavimu, bet ir su kaimo infrastruktūros ir gerbūvio plėtojimu. Pagrindinės kaimo turizmo verslo sudedamosios dalys yra kaimo gyvenimo būdas ir aplinka, turistams siūlomos pramogos, teikiamos apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos. Pirmoji iš jų – kaimo gyvenimo būdas ir aplinka priskiriama išorinei kaimo turizmo, kaip verslo aplinkai. Jos tinkamas panaudojimas turistų ir poilsiautojų rekreacijai yra vienas iš svarbiausių kaimo turizmo verslo plėtojimo prielaidų.

Plačiąja prasme kaimo turizmas apima daug veiklos sričių – paslaugų, kurios teikiamos už urbanizuotos teritorijos ribų:

- kaime esančios atrakcijos;
- iškylos, kurių metu lankomasi kaimo vietovėse, stebint gamtą, betarpiškai susipažįstant su kaimo buitimi ir tradiciniu gyvenimo būdu kaime, domintis žemės ūkio darbais, aplankant istorines ir kitas įžymias vietas, miestelius;

- poilsis nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose, kurortinėse vietose, kaimo sodybose ir kitose apgyvendinimo paslaugas teikiančiuose dariniuose;
- dalyvavimas kaimo vietovėse vykstančiuose renginiuose, šventėse ir kt.

Pastarasis požiūris į kaimo turizmo veiklos sritis yra bene aktualiausias kalbant apie naujausių tendencijų – *lėto keliavimo* ir *neskubaus maitinimo* pritaikymą kaimo turizmo srityje, nes apima beveik visus svarbiausius naujųjų tendencijų aspektus – tai yra pažintį su kultūriniu, etnografiniu, kulinariniu paveldu ir bendruomenės gyvenimo tradicijomis, leidžiančiomis išsamiai susipažinti su regionu. Belieka įvertinti Kauno regiono kaimo turizmo išteklius, sudarysiančius sąlygas plėtoti *lėto keliavimo* ir *neskubaus maitinimo* paslaugas.

2.1 KAUNO REGIONO TURIZMO IŠTEKLIAI *LĒTOS KELIONĖS IR NESKUBAUS MAITINIMO PASLAUGOMS PLĖTOTI*

Analizuojamo regiono ribos apima Birštono kurorto, Jonavos rajono, Jurbarko rajono, Kaišiadorių rajono, Kauno miesto, Kauno rajono, Kėdainių rajono, Prienų rajono, Raseinių rajono ir Šakių rajono savivaldybių teritorijas. Regiono ribos nustatytos remiantis kasdienės rekreacijos tikslais, kurios centru tapo Kauno rajono kaimo turizmo sodybos ir nuo jų per vienos valandos trukmės keliavimą nutolę turistiniai išteklių.

Bendras Kauno regiono plotas – 11 210 kv.km (17,2 proc. Lietuvos teritorijos). Pagal 2005 statistinius duomenis šioje teritorijoje gyvena 760 303 gyventojų (21 proc. šalies gyventojų). Kauno regionas yra pačiame šalies centre, kuriame kertasi keturių transporto rūšių magistralės: automobilių, geležinkelio, vandens ir oro.

Regiono geografinė padėtis ir susisiekimo infrastruktūra suteikia galimybę naudotis visų populiariausių transporto rūšių infrastruktūros suteikiamomis galimybėmis pasiekti Kauno regioną. Vienas svarbiausių turizmo transporto infrastruktūros faktorių – Kauno tarptautinis oro uostas Karmėlavoje. Tarptautinis Kauno oro uostas yra įsikūręs 13 km į šiaurės rytus nuo Kauno, Karmėlavos gyvenvietėje, 8 km nuo Vilniaus – Klaipėdos automagistralės. Oro uostas užima 506 ha plotą, kilimo – tūpimo tako ilgis – 3250 m, plotis – 45 m. Oro uostas išsidėstęs itin patogioje padėtyje – 77 m virš jūros lygio, šalies centre, orientuotas išilgai vyraujančių vakarų vėjų krypties. Tai techniškai universaliausias Lietuvos oro uostas, turintis ilgiausią be apribojimų veikiančią kilimo ir tūpimo taką Lietuvoje, galintį priimti bet kokio tipo ir masės orlaivius, bei atitinkantį „B“ klasės civilinių oro uostų normų reikalavimus pagal ICAO. Šis išskirtinumas oro uostui suteikia galimybes priimti orlaivius esant minimalaus matomumo meteorologinėms sąlygoms. Per metus Kauno oro uostas yra pajėgus aptarnauti iki 500 tūkst. keleivių ir 110 tūkst. tonų krovinių.

Ne mažiau svarbi infrastruktūra, tinkama turizmui plėtoti, yra Pociūnų oro uostas, kuris yra Baltijos aviaturizmo tinklo narys. Aleksoto oro uostas – seniausias veikiantis aerodromas Lietuvoje ir vienas seniausių Europoje, įkurtas 1915 m.

Geležinkelio infrastruktūra Kauno, Kėdainių, Kaišiadorių, Jonavos, Raseinių, Prienų rajonuose gali būti panaudota turizmo plėtrai. Kol kas geležinkelis nesiekia Šakių ir Jurbarko rajonų.

Tuo tarpu gana tankus automagistralių mazgas suteikia Kauno regionui išskirtines pozicijas, plėtojant paslaugas keliaujantiems automobiliais. Kelionės automobiliais dažniausiai priskiriamos prie nepriklausomų kelionių arba individualių kelionių. Keliaujantys

automobiliais yra kaip tik ta tikslinė grupė, kuriai būtų priimtinos ir prieinamos *lėtos kelionės* turizmo paslaugos. Keliavimas automobiliu yra labiausiai paplitęs kelionių būdas pasaulyje. 77% visų turistinių kelionių pasaulyje keliaujama automobiliais.

Kauno regionas įsikūręs ant didžiausio šalyje vandens vidaus kelio – Nemuno ir Kauno marių. Be to, į Nemuną šiame regione įteka dar kelios svarbesnės ir turistams patrauklios upės, kaip kad Peršekė, Verknė, Strėva, Jiesia, Neris, Nevėžis, Liekė, Dubysa, Jotija bei Mituva, suteikiančios galimybę plėtoti rekreacinę laivybą, vandens turizmą ir su juo susijusias paslaugas. Šiuo metu jau kuriama Nemuno vandens turizmo infrastruktūra. Nemuno prielaukų statybos projektą įgyvendina Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos. Nemuno upės trasoje numatyta įrengti 9 stacionarias ir 17 mobiliųjų prielaukų. Kauno regionui strategiškai svarbu kurti ir rekreacinės laivybos bei vandens turizmo infrastruktūrą Neris žemupyje – Kauno mieste, Kauno, Jonavos ir Kaišiadorių rajonuose. Labai svarbus faktorius rekreacinės laivybos ir vandens turizmo plėtrai, yra strateginė ES struktūrinės paramos nuostata 2007 – 2013 metais finansuoti projektus numatančius laivų, išimamų iš aktyvios žvejybos pritaikymui vandenų turizmui.

Nacionalinių dviračių trasų sistema numato galimybę plėtoti dviračių trasų tinklą Kauno regione. Nacionalinė dviračių trasa – vientisas linijinis turizmo infrastruktūros objektas, techniškai įrengtas ir nužymėtas vietovėje, skirtas ilgoms (5–7 dienų) vietos ir užsienio turistų kelionėms su pakrautais dviračiais, susietas su valstybinių automobilių kelių ir miestų gatvių tinklu. Nacionalinė dviračių trasa gali būti techniškai įrengta ir nužymėta miestų gatvėmis, šaligatviais, užmiesčio keliais (išskyrus magistralinius), esamais arba specialiai tam tikslui įrengtais dviračių takais miestuose ir kaimo vietovėse bei kitais susisiekimo sausuma infrastruktūros linijiniais objektais, turinčiais kietą, nedulkančią, neslidžią, neklampią ir santykinai lygią dangą.

Kauno regione numatytos trasos: Kaunas – Vilkyškiai (patraukli panemunių trasa per Babus, Vilkiją) su taša Vakarų regione iki Palangos, Vilkiija – Tytuvėnai – Kelmė (padubysių trasa), Kaunas – Panevėžys (Nevėžio regiono trasa), Punia – Prienai – Kaunas – Rumšiškės – Čiobiškis su atšaka Prienai – Balbieriškis – Krokialaukis (tai išvažiavimai iš Kauno dviem svarbiom kryptim: Alytaus ir Vilniaus).

Nemuno zonos galimybių studijos projekte siūloma nutiesti dar vieną dviračių trasą, kuri sujungtų Kauną su Druskininkais ir eitų per itin turistams patrauklias vietas – Birštoną, Alytų, Punią.

Kėdainių ir Kauno rajonų savivaldybės kartu su Panevėžio rajono savivaldybės administracija, parengė ir įgyvendino projektą „Turizmo vystymo galimybės Nevėžio

regione“, kuriuo numatytas dviračių trasų nuo Panevėžio iki Raudondvario ir atgal įrengimas bei ženklinimas. Trasą įrengti tikimasi naudojant ES struktūrinių fondų parama. Didžiausi naudos gavėjai, įgyvendinant projektą, vietiniai ir atvykstantys turistai bei vietinė bendruomenė, besitelkianti Nevėžio upės pakrantėse. Turistai gaus didesnę skaičių kokybiškesnių paslaugų, bus sutvarkyti privažiavimai ir priėjimai prie paveldo, gamtos bei kitų kultūros objektų.

Apibendrinant galima teigti, jog gerai išvystytas dviračių trasų tinklas būtų itin patogus *lėtos kelionės* turistams, kurie galėtų nevaržomai keliauti per regiono miestelius ir kaimus. Tam pačiam tikslui pasitarnautų ir vandens bei automobilių kelių infrastruktūros plėtojimas bei sutvarkymas.

Regionė gausu kultūros ir gamtos paminklų. Ypatingai vertingos Kauno regiono kraštovaizdžio, kultūros ir gamtos vertybės yra saugomos regioniniuose parkuose ir draustinuose:

1. Viešvilės rezervatas (Jurbarko savivaldybė);
2. Dubysos regionis parkas (Raseinių rajonas);
3. Kauno marių regioninis parkas (Kauno, Kauno rajono ir Kaišiadorių rajono savivaldybės);
4. Nemuno kilpų regioninis parkas (Birštono ir Prienų rajono savivaldybės);
5. Panemunių regionis parkas (Šakių ir Jurbarko rajonų savivaldybės);
6. Tytuvėnų regioninis parkas (Raseinių rajonas);
7. Įvairios paskirties draustiniai beveik visose savivaldybėse.

Vien Kauno apskrityje registruota 1605 pavienių kultūros paveldo objektų. Čia vyrauja archeologijos, profesionaliosios architektūros – dvarų, pilių ansambliai, sakralinių, visuomeninių, gyvenamųjų ir kitos paskirties pastatų, dailės paminklai. Vien Kauno rajone priskaičiuojama iki 102 buvusių dvarų ir palivarkų sodybų, jų fragmentų ar jų buvimo vietų. Analizuojamoje teritorijoje yra net 23 urbanistiniu požiūriu vertingos vietovės, iš kurių 2 – Kauno ir Kėdainių yra pripažinti Respublikinės reikšmės urbanistikos paminklais (Bučas J., 2001).

Kauno marių regioninio parkas priskiriamas prie Kauno miesto, nes turistiniu požiūriu jis strategiškai efektyvus tampa tik artimoje Kauno kaimynystėje ir siejant su Kauno miesto turizmo išteklių kompleksu. Dėl tokių pat priežasčių Nemuno kilpų regioninis parkas sietinas su Birštono kurorto kaimynyste. Dubysos regioninis parkas turintis didelį turizmo plėtros potencialą, šiandien neturi nei savos, nei greta esančios pakankamai išvystytos turizmo ir paslaugų infrastruktūros, leidžiančios generuoti didesnius turistų srautus, todėl šį parką

tikslingiau būtų vadinti regiono strateginių turizmo traukos objektu perspektyvoje. Tas pats pasakytina apie Angirių užtvanką Kėdainių rajone – 248,3 hektarų vandens telkinys, antras pagal dydį regione po Kauno marių ir septintas Lietuvoje.

Kauno regionas gamtos turizmo išteklių gausa ir patrauklumu negali konkuruoti su Klaipėdos regionu, šiuo atžvilgių pranokstančiu visus kitus Lietuvos regionus ir net daugelį Baltijos jūros erdvės turistinių regionų. Lietuvos mastu Kauno regionas, siekdamas įtvirtinti savo paklausą turizmo rinkose, susiduria su lyderiaujančiomis Vilniaus ir Klaipėdos turizmo regionų pozicijomis. Tai liudija Statistikos departamento teikiami duomenys apie nakvynių skaičių apgyvendinimo įmonėse skirtinguose regionuose ir viešbučių, poilsio įstaigų ir sveikatingumo įmonių rodikliai Lietuvos regionuose. Todėl svarbu šiame regione identifikuoti ir išnaudoti kitus strateginius turizmo išteklius ir infrastruktūros kompleksų privalumus, orientuojantis į kitas turistų tikslines grupes. Svarbu rasti „tinkamus argumentus“ priversti Lietuvos ir pasaulio turistus pasirinkti kelionę į Kauno regioną vietoje kurio nors kito. Tokioms užduotims įgyvendinti yra būtinas nuoseklus, sistemingas turizmo vystymas. Tai – modernaus turizmo plėtra, atsižvelgiant į ateities turizmo poreikius, kurie neatsiejamai susiję su *lėtos kelionės* tendencijomis. Šiuo metu svarbu įvertinti esamus rekreacinius – turistinius išteklius ir rasti būdus, kaip juos pritaikyti turistų poreikiams pagal *lėtos kelionės* koncepciją.

Kiekvienos savivaldybės kultūrinių ir gamtinių išteklių analizė pateikiama 3 lentelėje.

3 lentelė. Savivaldybių kultūriniai ir gamtiniai ištekliai.

Savivaldybės pavadinimas ir bendra informacija	Vandens telkiniai ir netradiciniai traukos centrai	Kultūros ir gamtos paminklai bei tradiciniai renginiai
Birštono savivaldybė	<i>Upės</i> – Nemunas, Verknė <i>Tvenkiniai</i> – Jundeliškių HE	<i>Kultūros ir gamtos paminklai</i> – 3 atodangos, 6 piliakalniai, 2 bažnyčios, 1 dvaras, 3 visuomeninės paskirties paveldo objektai, 3 specializuotos ekspozicijos
<i>Plotas</i> - 124 kv. km.		<i>Tradiciniai renginiai</i> - Šv. Antano Paduviečio atlidai, Birštono džiaz festivalis, Miesto šventė, Galiūnų varžytuvės „Nemuno galiūnas“, Karališkoji Birštono irklavimo regata, Tarptautinė oro balionų fiesta
<i>Gyventojų sk.</i> - 5,31 tūkst.		
Jonavos rajonas	<i>Upės</i> – Neris, Šventoji, Lokys, Laukesa, Šešuva, Lietuva <i>Netradiciniai traukos centrai</i> –	<i>Kultūros ir gamtos paminklai</i> - 4 piliakalniai, 1 mitologinis akmuo, 4 bažnyčios, 2 dvarai, 2 visuomeninės paskirties paveldo objektai, 4

	Europos sostinių pavadinimais	muziejai.
<i>Plotas - 944 kv.km</i>	pavadinti kaimai; Ruklos	<i>Tradiciniai renginiai - Joninės</i>
<i>Gyventojų sk. - 52,3 tūkst.</i>	aplinkės; ekstremalus nuotykių parkas	
Jurbarko rajonas	<i>Upės – Nemunas</i>	<i>Kultūros ir gamtos paminklai - 31 archeologijos paminklas, 7 gamtos paminklai, 5 bažnyčios, 6 dvarai ir pilys, 8 visuomeninės paskirtie paveldo objektai ir technikos paminklai, 3 urbanistikos paminklai, 6 muziejai, 7 amatų centrai.</i>
<i>Plotas - 1 509 kv.km</i>		<i>Tradiciniai renginiai - Šv. Jono atlidai Seredžiaus, Šv. Petro ir Šv. Povilo atlidai Veliuonos, Šv. Onos atlidai Raudonės, Šv. Antano atlidai Stakių, Šv. Baltramiejaus atlidai Skirsnemunės, Šv. Roko atlidai Jurbarko, Parcinkulio atlidai Smalininkų, Atsimainymo atlidai Viešvilės bažnyčiose; Evengelikų liuteronų bendruomenės kapinių šventės: Žvyriuose, Jurbarke, Pašventyje, Kalnėnuose, Smalininkuose; Respublikinis Stasio Šimkaus chorų festivalis Seredžiuje; Vilniaus dailės akademijos ir Lietuvos muzikos akademijos diplomantų dailės darbų parodos ir koncertai Panemunės pilyje; Tarptautinis literatūros forumas „Šiaurės vasara“ Jurbarke; Jurbarko miestelio ir verslo dienos; Žiobrinės Jurbarke; Tradicinių verslų ir amatų šventė Jurbarke; Tarptautinė folkloro šventė „Ant vandens“ Panemunės pilyje ir parke; Profesionalaus ir mėgėjų meno kolektyvų, amatininkų, folkloro ansamblių šventė „Panemunių žiedai“ Raudonės pilies kieme ir parke; Respublikinis tautinių šokių festivalis „Veliuonos kadrilis“ Veliuonoje; Sakralinės muzikos festivalis „Te Deum Laudamus“ Jurbarke ir rajono bažnyčiose.</i>
<i>Gyventojų sk. - 36 tūkst.</i>		
Kaišiadorių rajonas	<i>Upės – Strėva, Lomena, Laukysta, Žiežmaria, Neris, Nemunas, kuris šioje vietoje išsilieja į Kauno marias</i>	<i>Kultūros ir gamtos paminklai – 9 archeologijos paminklai, 11 šventovių, 1 vienuolynas, 7 dvarai ir rūmai, 2 urbanistikos paminklai, 4 muziejai.</i>
<i>Plotas - 1 087 kv.km</i>	<i>Ežerai- Kalvių</i>	<i>Tradiciniai renginiai – Užgavėnės ir Velykos</i>
<i>Gyventojų sk. -</i>	<i>Netradiciniai traukos centrai – Kruonio hidroakumuliacinė</i>	

36,8 tūkst.	elektrinė	
Kauno miestas	<i>Upės</i> – Nemunas, Neris, Nevėžis, Jiesia <i>Tvenkiniai</i> - Kauno marios, Lampėdžių	<i>Kultūros ir gamtos paminklai</i> – 4 piliakalniai, urbanistinis paminklas su daugybe bažnyčių, keli vienuolynų ansambliai, 1 tvirtovė, 1 pilis, 40 muziejų.
<i>Plotas</i> - 157 kv.km	<i>Netradiciniai traukos centrai</i> –	<i>Tradiciniai renginiai</i> – Džiazo festivalis „Kaunas Jazz“, Pažaislio muzikos festivalis, Karilionų muzikos koncertai, Operetė Kauno pilyje, Kauno dienos, Hanza dienos, Bike Show Millennium, Tarptautinis modernaus šokio festivalis, Tarptautinė tekstilės bienalė, Grafikos bienalė, Kauno fotografijos dienos, Įkvėpimo diena (floristų šventė), Folkloro festivalis „Atataria lamzdžiai“.
<i>Gyventojų sk.</i> - 350 tūkst	Zoologijos ir Botanikos sodai; Funikulieriai; Kauno karilionai; Miesto apžvalgos aikštelės; Jachtklubas	
Kauno rajonas	<i>Upės</i> – Neris, Nemunas, Nevėžis, Dubysa, Striūna, Gynia, Jiesia, Liekė	<i>Kultūros ir gamtos paminklai</i> – 11 bažnyčių ir koplyčių, 1 vienuolynas, 102 dvarai ir palivarkai, 2 urbanistikos paminklai, 9 muziejai.
<i>Plotas</i> - 1 496 kv.km	<i>Netradiciniai traukos centrai</i> – Dubravos arboretumas ir Girionių parkas; Kadagių slėnis	<i>Tradiciniai renginiai</i> – Tradicinis adventinis Kauno rajono tautodailininkų ir kūrėjų parodasųėjimas „Iš kur, iš kur svečiai atvažiavo“; Dainuojamosios poezijos festivalis „Akacijų alėja“ Kulautuvoje
<i>Gyventojų sk.</i> -84,5 tūkst.	Arlaviškėse; „Nemuno žiedo“ trasa Kačerginėje; šv.Jono šaltinis Paštuvoje; Vilkijos apžvalgos aikštelė; koplytstulpis ir atminimo lenta Sausio 13-osios įvykiams atminti Sitkūnų LR TV centro filiale; Ežerėlio durpynas; Lapių golfo aikštynas ir elnynas; Pagonijos uola Jadagonių kaime	
Kėdainių rajonas	<i>Upės</i> – Nevėžis, Šušvė, Smilga, Jaugila, Dotnuvėlė, Obelis, Šumera, Liaudė	<i>Kultūros ir gamtos paminklai</i> – 23 archeologijos paminklai, 17 šventovių, 2 vienuolynai, 11 dvarų ir rūmų, 1 urbanistikos paminklas, 9 muziejai.
<i>Plotas</i> - 1 677 kv.km	<i>Netradiciniai traukos centrai</i> – Lietuvos geografinis centras	<i>Tradiciniai renginiai</i> – Agurkų fiesta, Ledų šventė
<i>Gyventojų sk.</i> - 64 tūkst.	Ruoščių kaime; Skinderiškių dendrologijos parkas	
Prienų rajonas	<i>Upės</i> – Jiesia, Persekė, Verknė, Alšia, Nemunas <i>Ežerai, tvenkiniai</i> – Jiezno,	<i>Kultūros ir gamtos paminklai</i> – 3 gamtos paminklai, 48 archeologijos paminklai, 7 bažnyčios, 4 dvarai, 3 muziejai.
<i>Plotas</i> - 1 141	Guosto ežerai, Išlaužo tvenkiniai	<i>Tradiciniai renginiai</i> – Šv. Jurgio, apaštalų

kv.km	<i>Netradiciniai traukos centrai –</i>	Šv.Petro ir Šv. Povilo, Švč. Mergelės Marijos
<i>Gyventojų sk. -</i> 34,5 tūkst.	Davatkynas Šilavote, Pociūnų oro uostas, Stakliškių midaus gamykla	Rožinės atlidai Pakuonyje; rajono folkloro šventė „Oi būdavo, būdavo...“; rajono Dainų šventė „Tykiai tykiai Nemunėlis teka“
Raseinių rajonas	<i>Upės –</i> Dubysa, Gynėvė, Kirkšnovė, Luksnė, Šaltuona, Aisa, Mituva	<i>Kultūros ir gamtos paminklai –</i> 8 gamtos paminklai, 43 archeologijos paminklai, 3 bažnyčios, 1 vienuolynas, 2 dvarai, 2 technikos paminklai, 3 muziejai.
<i>Plotas -</i> 1 573 kv. km	Viduklės koldūnai	<i>Tradiciniai renginiai –</i> Tarptautinės medžio drožėjų stovyklos; Tremtinių šventė Ariogaloje; Šiluvos atlidai
<i>Gyventojų sk. -</i> 46,7 tūkst.		
Šakių rajonas	<i>Upės –</i> Nemunas, Šešupė, Siesartis, Nova, Liekė, Jotija, Vandupė	<i>Kultūros ir gamtos paminklai –</i> 2 gamtos paminklai, 9 bažnyčios, 4 dvarai, 2 urbanistikos paminklai, 5 muziejai
<i>Plotas -</i> 1 612 kv.km	<i>Netradiciniai traukos centrai –</i> Novaraisčio ornitologinis draustinis, Šventaduobės šaltinis Plokščiuose	<i>Tradiciniai renginiai –</i> Suodžių kaimo koplyčioje Kristaus apsireiškimo diena; Sekminės Rygiškių kaime; Šv. Onos atlidai Griškabūdžio bažnyčioje; Žolinės atlidai Gelgaudiškio bažnyčioje; Vandens, oro, ugnies diena Gelgaudiškyje; Liocų krašto dvarų diena; „Žiobrinės“ Kriūkuose; Sūduvos regiono folkloro šventė „Jau dalgeliai išpustyti“; Tautodailininkų pleneras „Zyplių žiogai“; Kaimiško sūrio šventė Ritiniuose
<i>Gyventojų sk. -</i> 38 tūkst.		

Įvertinus visų savivaldybių turistinius išteklius matyti, kad potencialą išlaikyti turistus savame regione turi beveik visos savivaldybės. Galima išskirti kelis *lėtos kelionės* plėtros galimybes Kauno regione:

1. Maršrutai sudaryti siekiant supažindinti su regiono gamtos ištekliais;
2. Maršrutai sudaryti siekiant supažindinti su regiono kultūros ištekliais (pilys, dvarai, amatai, šventės, kulinarinis paveldas);
3. Maršrutai sudaryti siekiant supažindinti su sakralaus paveldo ištekliais (bažnyčios, kitų konfesijų šventovės).

Taigi Kauno regionas turi puikias galimybes tapti *lėtos kelionės* koncepcijos pritaikymo centru ir pritraukti didesnius lankytojų srautus į kaimo turizmo sodybas, kurių vizito laikas prailgėtų nuo kelių dienų iki savaitės ir daugiau.

2.2 KAUNO RAJONO KAIMO TURIZMO GALIMYBIŲ *LĒTOS KELIONĒS* IR *NEKUBAUS MAITINIMO* PASLAUGOMS DIEGTI VERTINIMAS

Siekiant išsiaiškinti *lėtos kelionės* koncepcijos pritaikymą kaimo turizmo sodybose, tyrimui, kuris buvo vykdomas 2006 m. vasarą, pasirinktas Kauno rajonas, kuriame išsidėsčiusios 14 kaimo turizmo sodybų, priklausančių LKTA. Kauno rajonas pasirinktas dėl šių priežasčių: 1) kaimo turizmo specialistų teigimu artimiausiu metu sodybų plėtra bus itin aktyvi Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų apylinkėse; 2) pagal šiuo metu esančią padėtį Kauno rajone yra mažiausiai sodybų palyginus su Vilniaus ar Klaipėdos rajonais, tačiau itin patogi rajono geografinė padėtis, gausūs turistiniai išteklių situaciją gali pakeisti, o naujos koncepcijos pritaikymas sodyboms suteiktų išskirtinio savitumo, leistų prailginti poilsiautojų apsistojimo laiką sodybose. Palyginus vidutinę poilsiautojų buvimo trukmę kaimo turizmo sodybose matyti, jog ji trumpėja nuo 3,8 nakvynės (2002 m.) iki 1,9 nakvynės (2006 m.) (www.stat.gov.lt).

Kauno rajono kaimo turizmo sodybų šeimininkų darbo stažas labai skirtingas. Vieni savo veiklą skaičiuoja mėnesiais, o kiti – net iki 8 metų. Kaimo turizmo veikla yra licencijuota, ją kuruoja savivaldybės. Narystė LKTA yra savanoriška, tačiau jos nariams yra keliami tam tikri kvalifikaciniai reikalavimai, pagal kuriuos sodybos yra klasifikuojamos. Minimalias paslaugas teikiančiom suteikiamas vieno „gandro“ ženklas, komfortabiliausiom – 4 „gandru“. Kauno rajone yra dvi 4, aštuonios 3, trys 2 gandru ir viena 1 gandro sodybos, kurių teikiamos apgyvendinimo paslaugos parai vienam žmogui kainuoja nuo 25 iki 100 Lt.

Pagrindinis kokybinio tyrimo metodas – stebėjimas ir sodybų šeimininkų anketavimas. Anketoje pateikiami atviri klausimai, taip siekiant išsiaiškinti svarbiausius sodybos ir jos aplinkos išskirtinumus, kuriuos būtų galima panaudoti *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* paslaugų pritaikymui.

Anketoje buvo prašoma išvardinti rekomenduotinus lankytinus objektus, maitinimo įstaigas, tradicinius kaimo ar miestelio bendruomenės renginius, turgavietes, tautodailininkus, amatininkus, sodybos reklamavimo būdus, nurodyti, kiek žmonių dirba šiame versle ir koks jų išsilavinimas, įvardinti kokios srities žinių labiausiai trūksta dirbant šiame versle.

Pagal pateiktus atsakymus matyti, jog daugiausiai rekomendacijų, kaip populiariausi lankytini objektai, surinko:

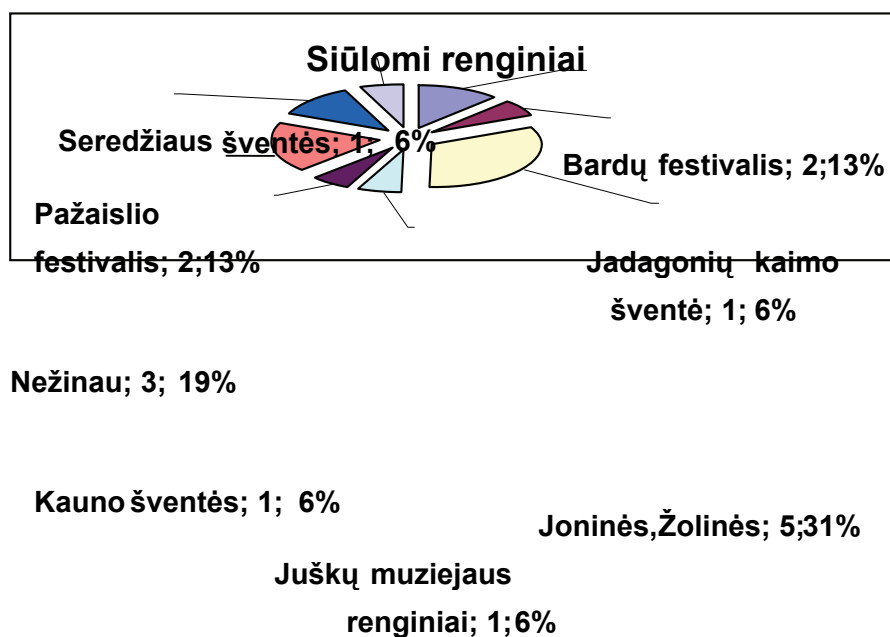
Lankytini objektai	Rekomenduoja kaimo turizmo sodybų šeimininkai
Raudondvaris	7

Raudonė	6
Panemunės pilis	5
Kauno senamiestis	4
Vilkija	4
Nemunas	3
Rumšiškės	3
Zapyškis	3
Kiti	1 – 2

4 lentelė. Rekomenduojami lankytini objektai.

Įvardinti maitinimo įstaigas, siūlančias regionui būdingus patiekalus buvo sunkiau, nes kaimiškose vietovėse maitinimo įstaigų yra labai nedaug. Didesnė dalis respondentų (7), savo svečiams rekomenduotų „Bernelių užėigą“, 3 gali patys teikti maitinimo paslaugas.

Dar sunkiau respondentams buvo įvardinti tradicinius renginius, šventes, kurias būtų galima rekomenduoti *lėtos kelionės* turistams. Populiariausios buvo Joninių ir Žolinių šventės, jas rekomenduotų 5 respondentai, 3 atsakė nežinantys tokių švenčių. Nors kitas šventes įvardino vos 1-2 respondentai, tačiau jos įdomios savitumu, būdingu tik šiam kraštui ir galinčios pasitarnauti naujos keliavimo tendencijos įsisavinimui. Tarp paminėtųjų: Pažaislio muzikos festivalis, kuris vyksta įvairiose Lietuvos vietovėse; bardų festivalis, išsiskiriantis ypatinga atmosfera; vietinės bendruomenių šventės, kuriose atsiskleidžia senosios bendravimo tradicijos ir papročiai (Jadagonių kaimo šventė, Seredžiaus šventė ir Juškų muziejaus renginiai).

5 pav. Siūlomi renginiai

Sunku buvo respondentams atsakyti į klausimą susijusį su tradiciniu turgumi ir tautodailininkais. Tradiciniai turgūs vyksta tik Ežerėlyje, Vilkijoje, Kulautuvoje, Pavilkijyje, Zapyškyje bei Lekėčiuose. Pažvelgus į žemėlapi aiškėja, jog toje dalyje, kur tankiausias kaimo turizmo sodybų tinklas, tėra vienintelis Kulautuvos turgus, galintis pasiūlyti šviežių daržovių, vaisių ir pieno produktų, tuo tarpu kitoje Nemuno pusėje, kur yra tik 4 kaimo turizmo sodybos, galima surasti net 5 tradicinius kaimo turgelius.

Atsakymai, susiję su vietos tautodailininkais, palankesni dešiniajam Nemuno krantui. Gausiausia kūrėjų bendruomenė įsikūrusi Vilkijoje, kuri yra lengvai pasiekiamą beveik visoms šio Nemuno pusės kaimo turizmo sodyboms. Kairiosios Nemuno pusės kaimo turizmo sodybų šeimininkai savo svečius, norinčius pamatyti gyvųjų amatų, pasiryžę vežti į Rumšiškės arba Piliuoną, kurioje susibūrę kūrėjai-mėgėjai.

Anketos klausimas apie savireklama buvo skirtas išsiaiškinti, kokiais būdais yra reklamuojamos sodybos ir kokios galimybės būtų informuoti apie naujausių keliavimo tendencijų – *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* įsisavinimą bei naujų paslaugų pasiūlą. Paaiškėjo, kad populiariausias savireklamos būdas – asociacijos internetinė svetainė, kurioje reklamuojamos visos tyrime dalyvavusios sodybos, ir individualios sodybų svetainės. Turintys individualias sodybų internetines svetaines nurodė 4 respondentai.

Kaimo turizmo verslas yra išskirtinai šeimos verslas. Šešiose sodybose dirba 3 asmenys, penkiose – 2, o kitose - 5 ir daugiau. Nedidelis dirbančiųjų skaičius gali apsunkinti naujų tendencijų įsisavinimą, nes tai pareikalautų nemažai laiko sąnaudų. Pažintinių maršrutų sudarymas ir siūlymas – turi būti aktualūs pačiam paslaugų teikėjui, o tai tiesiogiai susiję su jo išsilavinimo lygiu. Deja, nei vienas kaimo turizmo šeimininkas, nei kartu su juo šiame versle dirbantys asmenys neturi išsilavinimo turizmo srityje, menkai žino apylinkių turistinius objektus 30 – 50 km spinduliu, tad gana sudėtinga kalbėti apie minėtos paslaugos pritaikymą Kauno rajono kaimo turizmo sodybose. Šiuo metu pažintiniai maršrutai siūlomi tik penkiose sodybose, o dvejų šeimininkai galėtų užsakyti tokias paslaugas.

Apibendrinus atsakymus apie jaučiamą žinių stygių gauti tokie rezultatai: 7 sodybų šeimininkai atsakė, jog jie nejaučia jokių žinių stokos, 5 pripažino jų trūkumą, 1 abejojo. Aktualios sritys, kuriose jaučiamas žinių trūkumas: psichologija, finansai, istorija (po 2 respondentus), kultūra, renginiai, geografija, namų tvarkymas ir higienos normos (po 1 respondentą). Iš atsakymų matyti, jog kaimo turizmo sodybų šeimininkus labiau domina tos sritys, kurios tiesiogiai susijusios su jų verslu: psichologinės žinios, finansų tvarkymas. Tik keletui kilo abejonių dėl istorijos, geografijos ar kultūros išmanymo.

Stebėjimų lape buvo fiksuojama: aktyvaus laisvalaikio pasiūla, etnografiniai sodybų elementai, tradicinės žemės ūkio veiklos, svečių tautinė sudėtis, jų poreikiai ir vizito trukmė.

Apibendrinus rezultatus paaiškėjo, kad tik dvejų sodybų šeimininkai nesiuo jokių pramogų savo svečiams, o kitos – pačias įvairiausias:

Aktyvaus laisvalaikio pramogos	Krepšinis	Tinklinis	Vandens sporto inventorius	Dviračiai	Žiemos sporto inventorius	Vaikų žaidimo aikštelės	Futbolas	Žvejyba	Medžioklė	Badmintonas	Kubilas	Slidinėjimo, motociklų trasa
Sodybų skaičius	6	6	6	5	2	2	2	1	1	1	1	1

6 lentelė. Aktyvaus laisvalaikio pasiūla sodybose.

Kaip matyti iš pateiktų duomenų, populiariausios pramogų formos yra krepšinis, tinklinis, vandens sportas ir dviračiai.

Apžvelgus maitinimo paslaugas paaiškėjo, jog tik 4 sodybos teikia tokią paslaugą, 1 tai gali daryti pagal pageidavimą, o kitos šios paslaugos neteikia.

Vidutinis svečio vizito laikas yra 1 – 2 paros ir pagrindinis jų interesas atvykus į sodybą, kaip įvardino šeimininkai yra:

Interesai	Švęsti	Ramus poilsis	Aktyvus poilsis	Pažinti apylinkes
Sodybų skaičius	10	8	4	4

7 lentelė. Svečių vizito tikslas.

Iš pateiktų duomenų matyti, kad pagrindinis Kauno rajono kaimo turizmo sodybų šeimininkų pragyvenimo šaltinis yra pobūvių organizavimas. Viena sodyba specializuojasi šermenų ir gedulingų pietų organizavime. Pagal LKTA duomenis panaši situacija yra visoje Lietuvoje – pagrindinė kaimo turizmo sodybų veikla yra pobūvių organizavimas (42 proc.) ir tik 7 proc. atvykusiųjų domisi pažintiniu turizmu (Lietuvos kaimo turizmo modelis, 2007). Galima daryti išvadą, kad tų sodybų klientams, kurie domisi tik pobūvių organizavimu, ir tuo besiverčiantiems sodybų šeimininkams naujos koncepcijos, t.y. *lėtos kelionės* maršrutų sudarymas bei siūlymas nebus aktualus.

Potencialūs naujojo produkto vartotojai yra ramaus poilsio gerbėjai, kurie Kauno rajone sudaro nemažą lankytojų kiekį. Tačiau šių klientų sudominimas *lėta kelione* bus besąlygiškai susijęs su šeimininkų sugebėjimu pristatyti naująją paslaugą bei jų motyvacija kuo ilgiau išlaikyti svečių savo sodyboje. Kuo žemesnis išsilavinimo lygis ir žinių apie turistinius išteklius lygmuo, tuo mažiau galimybių motyvuoti šeimininką siūlyti naująjį produktą.

Pažinti apylinkes norėtų tik keturių sodybų klientai. Tai pats potencialiausias naujos paslaugos rinkos segmentas. *Lėtos kelionės* maršruto sudarymas ir siūlymas turi būti aktualus pačiam paslaugų teikėjui. Deja, nei vienas kaimo turizmo šeimininkas, nei kartu su juo šiame versle dirbantys asmenys neturi išsilavinimo turizmo srityje, menkai žino apylinkių turistinius objektus 30 – 50 km spinduliu, tad gana sudėtinga kalbėti apie naujosios paslaugos pritaikymą Kauno rajono kaimo turizmo sodybose.

Siekiant sėkmingai plėtoti kaimo turizmo verslą svarbu išsiaiškinti poilsiautojų poreikius ir jų patenkinimo galimybes. Svarbu ne tik pritraukti naujus lankytojus, bet ir išlaikyti esamus, kurie, daugelio sodybų šeimininkų teigimu, yra geriausia ir pigiausia jų sodybų reklama. Pastovūs vartotojai yra ta terpė, kuri kaskart reikalauja naujų paslaugų.

Norint plėtoti kaimo turizmo paslaugų rinką, reikia ieškoti dar neišnaudotų rezervų rinkoje, t.y. orientuotis į naujus segmentus atsižvelgiant į vartotojų lūkesčius ir galimybes. Ir vienu, ir kitu atveju reikalingi pokyčiai esamoje rinkoje:

1. Efektyvesnis esančių sodybų pritaikymas:

- paslaugų kokybės gerinimas (pramogų įvairovė, papildomos paslaugos);
- lankstesnė paslaugų kainų sistema (nuolaidos grupėms, pastoviems klientams);
- intensyvesnė reklama;
- sodybų paslaugų praktinio pritaikomumo didinimas (naudojimui šaltuoju metų laikotarpiu ir t.t.);

2. Naujų sodybų steigimas dar neišnaudotose vaizdingo kraštovaizdžio plotmėse (Ramanauskienė J., Skujaitė R., 2003)

Dėl intensyvėjančios konkurencijos ir vis didėjančio gyvenimo tempo *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* koncepcijos turėtų būti priimtinos tiek patiems paslaugų teikėjams, tiek vartotojams. Tačiau apibendrinus visus apklausos ir stebėjimo rezultatus galima daryti išvadą, jog naujos paslaugos – *lėtos kelionės* maršrutų sudarymas ir siūlymas *lėtos kelionės* turistams Kauno rajone pritaikymas gana sudėtingas dėl šių priežasčių:

- 1) nėra nei vienos etnografinės kaimo turizmo sodybos;
- 2) neišvystytas kulinarinio paveldo maitinimo įstaigų tinklas;
- 3) didesnė dalis sodybų orientuojasi į pobūvių organizavimą;
- 4) menkas klientų susidomėjimas pažintinių turizmu;
- 5) paslaugų teikėjų žemas išsilavinimo lygis turizmo srityje.

Tokia situacija paskatino surengti giluminį interviu, kuriame dalyvavo kaimo turizmo paslaugų teikėjai, kaimo turizmo asociacijos prezidentė ir regiono turizmo informacijos centrų atstovai. Dalyviai turėjo atsakyti į klausimus, kurie padėtų spręsti susidariusią situaciją kaimo turizmo verslo sektoriuje. Giluminis interviu įvyko Žemės ūkio rūmuose, Kaime verslų posėdžių salėje. Į susitikimą atvyko visi kviešti ir dalyvauti sutikę dalyviai: Lietuvos kaimo turizmo asociacijos prezidentė Regina Sirusienė, privataus turizmo informacijos centro „Kauno vartai“ direktorius Kęstutis Žiaukas, Kauno regiono turizmo informacijos centro direktorius Sigitas Sidaravičius bei sodybos „Nemuno turas“ šeimininkas Linas Žabaliūnas. Pilna giluminio interviu medžiaga pateikiama Priede Nr. 2

Giluminio interviu metu išryškėjo tendencijos nepalankios *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* plėtrai kaimo turizmo sodybose Kauno rajone. LKTA kol kas nemato pelningos perspektyvos vystant tokią veiklą. Šeimininkai skatinami užsiimti pobūvių organizavimu, o ne gilinti savo žinias rinkodaros, etikos, psichologijos ar turizmo srityse. Kaimo turizmo asociacija neišsakė savo pasiryžimo pagelbėti tiems šeimininkams, kuriems trūksta žinių turizmo srityje.

Nors LKTA deklaruoja reikalaujanti aukštos paslaugų kokybės, tačiau siauras sodybų paslaugų spektras, apsiribojantis greitas pajamas duodančiu pobūvių verslu, byloja priešingai. Jokioms organizacijoms nepriklausančių sodybų paslaugų kokybė gali būti dar žemesnio lygio nei asociacijos narių, todėl apie *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* tendencijų pritaikymą šiose sodybose būtų sunku kalbėti.

Reikalavimai išsaugoti etnografinės sodybų dekoravimo bei išplanavimo tradicijas bus taikomi tik būsimiems sodybų šeimininkams. Kauno rajone nėra nei vienos etnografinės sodybos, kuri atitiktų *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* kriterijus, tad galima kalbėti tik apie dar neegzistuojančią sodybą, kuri norėtų dirbti šia linkme.

Nors LKTA pasisako prieš tradicinių verslų puoselėjimą kaimo turizmo sodybose, dvejose Kauno rajono sodybose galima pamatyti naminių gyvulių ar paukščių. Norintys pasiūlyti poilsį tikrame kaime, vis tik turėtų atsigręžti atgal į tradicinius verslus, kurie padės išsaugoti unikalų kraštovaizdį būtiną *lėtos kelionės* tendencijų pritaikymui.

Bene didžiausių keblumų iškiltų įgyvendinant *neskubaus maitinimo* tendencijas, kurių pagrindą sudaro kulinarinio paveldo patiekalai ir įstaigos galinčios tai pasiūlyti. Nėra patvirtinto patiekalų registro, vienintelės maitinimo įstaigos, siūlančios regionui būdingus patiekalus yra „Bernelių užėiga“ ir „Medžiotojų užėiga“. Tačiau jos įsikūrusios ne kaimo vietovėje ir tik iš dalies gali kompensuoti kulinarinio paveldo pasiūlą.

Tiek stebėjimo, tiek giluminio interviu metu padarytos išvados nesiskiria, tad galima teigti, jog *lėtos kelionės* maršrutų siūlymas turistams, apsistojančioms kaimo turizmo sodybose Kauno rajone, kol kas sunkiai pritaikomas, nes sodybų paklausa viršija pasiūlą, didesnė dalis sodybų šeimininkų orientuojasi į pobūvių organizavimą ir nebus suinteresuoti propaguoti *lėtos kelionės* koncepciją, nes tai reikalauja daugiau darbo ir žinių.

Kol kas nežymus ir pačių klientų susidomėjimas pažintiniu turizmu, todėl turėtų būti vykdoma švietėjiška veikla, kurios pagrindinis tikslas – lavinti kaimo turizmo klientą. Dar mokyklinių ekskursijų metu turėtų būti skatinamas pažintinis turizmas, kurio poreikį vėliau jaustų kiekvienas turistas.

Būtina lavinti ir sodybų šeimininkus, kad jie suvoktų etnografinių sodybų svarbą, siektų išsaugoti tradicinius kaimo verslus ir gilintųsi į kulinarinio paveldo palikimą bei jį plėtotų.

Optimistiškai nuteikia Ekonominės kooperacijos ir vystymo organizacijos dar 1994 metais pateikti veiksniai, turintys įtakos kaimo turizmo plėtrai ir darantys tiesioginį poveikį kaimo turizmo paslaugų teikėjų veiklai:

- Auga žmonių išsilavinimo lygis ir tai skatina natūralios gamtinės aplinkos tyrinėjimus bei mokymąsi joje;
- Didėja susidomėjimas autentiškumu, kaimo gyvenimu, tradicijomis ir kultūriniu paveldu;
- Stiprėja asmeninio kontakto poreikis, kaip atsvara masinėms kelionėms, didžiuliams viešbučiams, prekybiniams centrams ir video pramogoms;
- Įsigali tendencijos atostogauti kelis kartus per metus, taip suteikiama galimybė vieną trumpą atostogų periodą praleisti kaimo vietovėje;
- Geriau suvokiama sveikatos reikšmė, populiarėja kaimiškas gyvenimo stilius ir vertybės, tai pasireiškia tokiais konkrečiomis išraiškomis kaip plačios veiklos galimybės, bestresinė situacija, gaivus oras;
- Labiau domimasi maisto ypatybėmis ir kaimiškais tradiciniais jo ruošimo būdais;
- Auga vyresnio amžiaus žmonių skaičius. Šie žmonės gana anksti išeina į pensiją, todėl aktyviai gyvena bei daug keliauja (Armaitienė A., Raišutienė J., 2002).

Tad būtina paruošti galimus maršrutus pagal *lėtos kelionės* koncepciją, kad netolimoje ateityje juos būtų galima pritaikyti įsisavinant naujausias keliavimo tendencijas.

3. LĒTOS KELIONĒS IR NESKUBAUS MAITINIMO PASLAUGŲ DIEGIMO KAUNO RAJONE REKOMENDACIJOS

Kauno regionas, apimantis beveik visus etnografinius šalies regionus – Dzūkiją, Suvalkiją, Aukštaitiją ir Žemaitiją, sudaro idealias sąlygas *lėtos kelionės* koncepcijos pritaikymui kaimo turizmo sodybose. Urbanistiniais paminklais paskelbti miestelių centrai yra ideali prielaida ilgiau pabūti vienoje ar kitoje šio regiono vietoje ir nuodugnai susipažinti su regiono architektūros, kultūros, kulinariniu paveldu. Tokią pačią galią turi ir gamtos paminklai bei tradicinės šio regiono šventės, kurios atskirai gali sudaryti *lėtos kelionės* maršruto tikslą. Vienintele kliūtimi išlieka pačių kaimo turizmo sodybų šeimininkų motyvacija siūlyti tokio pobūdžio paslaugas. Tačiau kol įstatymiškai nebus reglamentuotas sodybų šeimininkų išsilavinimas turizmo srityje bei neapibrėžti etnografinių sodybų elementų ir sodybų išplanavimo reikalavimai, tradicinių kaimo verslų skatinimas – kaimo turizmo sodybose dar ilgą laiką bus apsiribojama pobūvių organizavimu. Šią situaciją gali pakoreguoti sodybų paklausos sumažėjimas, priversiantis kaimo turizmo sodybų šeimininkus siūlyti platesnį ir kokybiškesnį paslaugų paketą.

Įvertinus Kauno regiono kultūrinius ir gamtinius išteklius, esamų Kauno rajono kaimo turizmo sodybų šeimininkams galima pasiūlyti keletą *lėtos kelionės* maršrutų, kurie galėtų pritraukti didesnius lankytojų srautus, besidominčius pažintiniu turizmu, ir prailginti jų vizito laiką nuo kelių dienų iki savaitės ir daugiau.

Remiantis atlikta Kauno regiono turistinių išteklių analize Kauno rajono kaimo turizmo sodyboms rekomenduojami 3 rūšių *lėtos kelionės* maršrutai, kurių tikslai būtų:

1. supažindinti su regiono gamtos ištekliais;
2. supažindinti su regiono kultūros ištekliais (pilyms, dvarai, amatai, šventės, kulinarinis paveldas);
3. supažindinti su sakralaus paveldo ištekliais (bažnyčios, kitų konfesijų šventovės).

Žemiau pateikiami rekomenduojami *lėtos kelionės* maršrutai Kauno rajono kaimo turizmo sodyboms:

1. Kauno regiono gamtos pažinimo maršrutai:

Sodybos 451 („Petronių dvarelis“) svečiams rekomenduotina keliauti po Kauno ir Prienų rajonus. Kadangi artimiausias tiltas per Nemuną tėra Kaune arba Prienuose, tai kelionė iki Kaišiadorių ir Jonavos rajonų turistinių išteklių *lėtos kelionės* turistui būtų per ilga. Jei ateityje neatsiras artimesnio tilto ar kelto per marias, *lėtos kelionės* turistui kitas Nemuno krantas teoriškai liks nepasiekiamas.

1.1 maršrutas galėtų nusidrieki iki Kadagių slėnio, Girionių parko ir Dubravos arboretumo. Nuo Arlaviškių marių kranto atsiveria įspūdinga Kruonio HE panorama. Maršruto ilgis, kuris turėtų sudominti gamtos vertybių ieškotojus, į vieną pusę 26 km. (8 pav.)

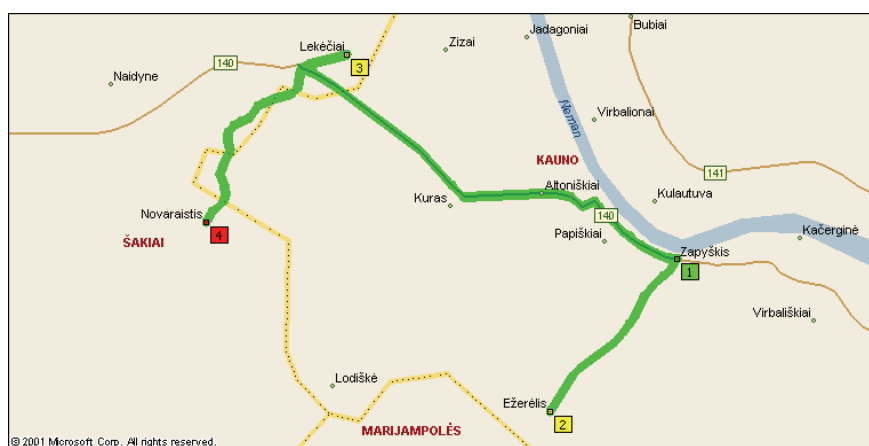

8 pav. 1.1 maršrutas

Visų kitų Kauno rajono kaimo turizmo sodybų svečiams galima pasiūlyti beveik tuos pačius maršrutus, kadangi jų kelionės nevaržo Nemuno kliūtis, nors tiltai tėra Kaune ir Jurbarkė. Vilkijoje yra keltas, kuris vasaros metu kelia tiek pėsčiuosius, tiek automobilius.

Gyvenantiems kairiajame Nemuno krante rekomenduojami šie gamtos maršrutai po Kauno ir Šakių rajonus:

1.2 maršrutas – Zapyškis, Ežerėlis, Lekėčiai, Novaraistis. Maršruto ilgis 36 km. Keliautojai galės išsamiai susipažinti su Ežerėlių durpynu, Lekėčių miškų muziejaus ekspozicija, stebėti Novaraisčio paukščių gyvenimą. (9 pav.)

9 pav. 1.2 maršrutas

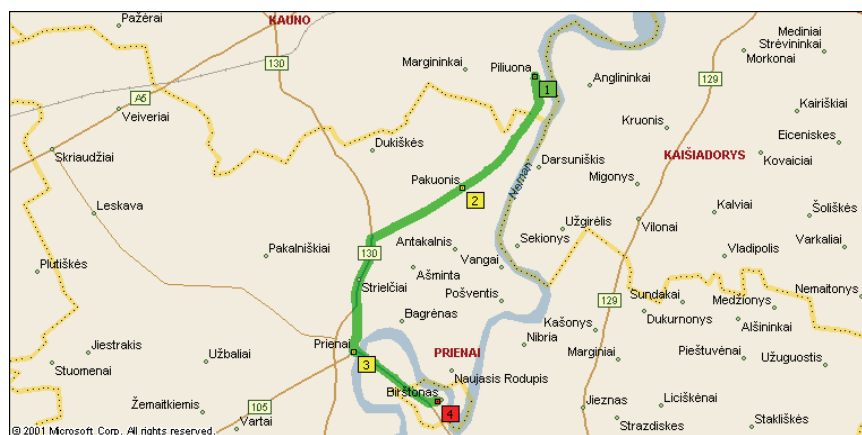
Gyvenantiems dešiniajame Nemuno krante:

1.3 maršrutas – Dubysos regioninis parkas, tačiau jo infrastruktūra menkai išvystyta.

2. Kauno regiono kultūrinio pažinimo maršrutai:

Sodybos 451 („Petronių dvarelis“) svečiams rekomenduotina keliauti po Kauno ir Prienų rajonus, kadangi artimiausias tiltas per Nemuną tėra Kaune arba Prienuose, tai kelionė iki Kaišiadorių ir Jonavos rajonų turistinių išteklių *lėtos kelionės* turistui būtų per ilga. Jei ateityje neatsiras artimesnio tilto ar kelto per marias, *lėtos kelionės* turistui kitas Nemuno krantas teoriškai liks nepasiekiamas.

2.1 maršrutas - Pakuonis, Prienai, Birštonas. Maršruto ilgis – 28 km. Keliautojai turėtų galimybę susipažinti su Pakuonio ir Prienų miestelių architektūros paminklais, pasimėgauti kurorto siūlomomis sveikatinimo procedūromis (10 pav.)

10 pav. 2.1 maršrutas

Visų kitų Kauno rajono kaimo turizmo sodybų svečiams galima pasiūlyti beveik tuos pačius maršrutus, kadangi jų kelionės nevaržo Nemuno kliūtis, nors tiltai tėra Kaune ir Jurbarke. Vilkijoje yra kelias, kuris vasaros metu kelia tiek pėsčiuosius, tiek automobilius.

Gyvenantiems kairiajame Nemuno krante rekomenduojami šie kultūrinio pažinimo maršrutai po Kauno ir Šakių rajonus:

2.2 maršrutas - Altoniškieiai, Kriūkai, Plokščiai, Gelgadiškis. Panemunės dvarų ir piliakalnių kelio ilgis 57 km. (11 pav.)

11 pav. 2.2 maršrutas

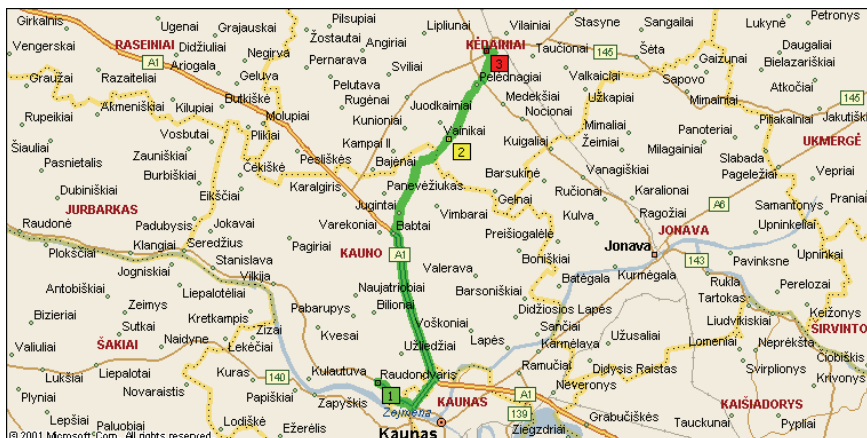
2.3 maršrutas – Altoniškiai, Lukšiai, Griškabūdis, supažindins su dvarų ir miestelių architektūros paminklais. Jo ilgis – 47 km. (12 pav.)

12 pav. 2.3 maršrutas

Gyvenantiems dešiniajame Nemuno krante:

2.4 maršrutas – Raudondvaris, Labūnava, Kėdainiai. Panemunės pilių, dvarų ir Kėdainių senamiesčio maršruto ilgis – 53 km. (13 pav.)

13 pav. 2.4 maršrutas

2.5 maršrutas – Vilkija, Seredžius, Veliuona, Raudonė, Skirsnemunė, Jurbarkas. Panemunės pilių, dvarų, piliakalnių ir amatų maršrutas driekiasi 57 km. (14 pav.)

14 pav. 2.5 maršrutas

3. Kauno regiono sakralaus paveldo pažinimo maršrutai:

Sodybos 451 („Petronių dvarelis“) svečiams rekomenduotina keliauti po Kauno ir Prienų rajonus, kadangi artimiausias tiltas per Nemuną tėra Kaune arba Prienuose, tai kelionė iki Kaišiadorių ir Jonavos rajonų turistinių išteklių *lėtos kelionės* turistui būtų per ilgą. Jei ateityje neatsiras artimesnio tilto ar kelto per marias, *lėtos kelionės* turistui kitas Nemuno krantas teoriškai liks nepasiekiamas.

3.1 maršrutas – Pakuonis, Prienai, Šilavotas. Keliautojai galės susipažinti su miestelių bažnyčiomis ir unikaliu objektu Lietuvoje – Davatkynu. Maršruto ilgis į vieną pusę 36 km. (15 pav.)

15 pav. 3.1 maršrutas

Visų kitų Kauno rajono kaimo turizmo sodybų svečiams galima pasiūlyti beveik tuos pačius maršrutus, kadangi jų kelionės nevaržo Nemuno kliūtis, nors tiltai tėra Kaune ir Jurbarkė. Vilkijoje yra keltas, kuris vasaros metu kelia tiek pėsčiuosius, tiek automobilius.

Gyvenantiems kairiajame Nemuno krante rekomenduojami šie sakralaus paveldo pažinimo maršrutai po Kauno ir Šakių rajonus:

3.2 maršrutas – Zapyškis, Lukšiai, Šakiai, Plokščiai. Keliautojai turės galimybę susipažinti su bažnyčiomis ir šventaisiais šaltiniais. Maršruto ilgis – 67 km. (16 pav.)

16 pav. 3.2 maršrutas

Gyvenantiems dešiniajame Nemuno krante:

3.3 maršrutas – Vilkija, Čekiškė, Kėdainiai, Dotnuva. Bažnyčių ir vienuolynų maršrutas vingiuoja 58 km. (17 pav.)

17 pav. 3.3 maršrutas

Tai rekomendacinio pobūdžio maršrutai, kurie galėtų padėti *lėtos kelionės* turistui išsamiau susipažinti su Kauno regionu. Kaimo turizmo sodybų šeimininkams reikėtų surinkti istorinę, architektūrinę medžiagą apie maršruto objektus, pasidomėti vietos renginiais ir tautodailininkais. Ruošiant mini kelionių vadovus, vadovaujantis *lėtos kelionės* principais, sodybų svečiams, rekomenduotina konsultuotis su rajonų turizmo informacijos centrais (jū nėra tik Kaišiadorių, Kauno, Prienų ir Raseinių rajonuose, tačiau šias teritorijas kuruoja Kauno regiono TIC), bendradarbiauti su kolegijomis, ruošiančiomis specialistus turizmo verslui, visuomeninėmis gidų organizacijomis, kraštotyros muziejais, regioninių parkų direkcijomis, miškų urėdijomis ar girininkijomis.

Įvertinus faktą, kad nei vienos kaimo turizmo sodybos šeimininkas nei kartu su juo dirbantys asmenys neturi išsilavinimo turizmo srityje, tikslingiausia būtų bendradarbiauti su kolegijomis, kurių studentai savo baigiamuosius darbus galėtų skirti vienos ar kitos sodybos *lėtos kelionės* svečiams skirtų mini kelionių vadovų sudarymui.

IŠVADOS

Šio darbo uždaviniai buvo išanalizuoti *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* koncepcijas, apžvelgti jų raidą; įvertinti *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* taikymo galimybes Kauno regiono kaimo turizmo sodybose bei sudaryti *lėtos kelionės* rekomenduojamus maršrutus, kurie galėtų būti įtraukti į sodybų siūlomus paslaugų paketus. Tačiau norint sudaryti tokio tipo maršrutus reikėjo atlikti Kauno regiono kaimo turizmo situacijos analizę bei įvertinti Kauno regiono kaimo turizmo kultūrinio, etnografinio, kulinarinio ir gamtinio potencialą *lėtos kelionės* pasiūlai formuoti.

Išanalizavus *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* koncepcijas ir jų raidą aiškėja, kad dėl vis didėjančio gyvenimo tempo ir streso žmogaus gyvenime atsiranda naujos kokybės poreikis, kuris neatsiejamai susijęs su lėtesniu gyvenimo tempu įvairiose srityse: mokslo, medicinos, urbanistikos, kultūros, kulinarijos ir turizmo srityse. Naujasis judėjimas skatina įsigilinti į bet koki reiškinių ir jų suvokti visomis penkiomis juslėmis. Tyrimai įrodo, kad lėtesnis gyvenimo tempas turi tik teigiamą įtaką žmogaus sveikatai, darbo našumui, darniam miestų ir kaimų vystymuisi, sveikai mitybai bei darniajam turizmui.

Analizuojamo regiono ribos apima Birštono kurorto, Jonavos rajono, Jurbarko rajono, Kaišiadorių rajono, Kauno miesto, Kauno rajono, Kėdainių rajono, Prienų rajono, Raseinių rajono ir Šakių rajono savivaldybių teritorijas. Regiono ribos nustatytos remiantis kasdienės rekreacijos tikslais, kurios centru tapo Kauno rajono kaimo turizmo sodybos ir nuo jų per vienos valandos trukmės keliavimą nutolę turistiniai ištekliai.

Atlikus regiono turistinių išteklių analizę paaiškėjo, kad Kauno regionas yra pačiame šalies centre, kuriame kertasi keturių transporto rūšių magistralės: automobilių, geležinkelio, vandens ir oro.

Regiono geografinė padėtis ir susisiekimo infrastruktūra suteikia galimybę naudotis visų populiariausių transporto rūšių infrastruktūros suteikiamomis galimybėmis pasiekti Kauno regioną.

Regione gausu kultūros ir gamtos paminklų. Ypatingai vertingos kraštovaizdžio, kultūros ir gamtos vertybės yra saugomos regioniniuose parkuose ir draustinuose. Įvertinus visų savivaldybių turistinius išteklius matyti, kad potencialą išlaikyti turistus savame regione turi beveik visos savivaldybės.

Atliekant Kauno regiono kaimo turizmo situacijos analizę bei įvertinant šio regiono kaimo turizmo kultūrinio, etnografinio, kulinarinio ir gamtinio potencialą *lėtos kelionės* pasiūlai formuoti buvo atliktas kokybinis tyrimas, kurio pagrindą sudarė stebėjimų lapai,

anketos sodybų šeimininkams ir giluminis interviu su turizmo specialistais ir kaimo turizmo paslaugų teikėjais.

Apibendrinus rezultatus paaiškėjo, kad naujos paslaugos – *lėtos kelionės* maršrutų sudarymas ir siūlymas *lėtos kelionės* turistams Kauno rajone pritaikymas gana sudėtingas dėl šių priežasčių:

- 1) nėra nei vienos etnografinės kaimo turizmo sodybos;
- 2) neišvystytas kulinarinio paveldo maitinimo įstaigų tinklas;
- 3) didesnė dalis sodybų orientuojasi į pobūvių organizavimą;
- 4) menkas klientų susidomėjimas pažintiniu turizmu;
- 5) paslaugų teikėjų žemas išsilavinimo lygis turizmo srityje;
- 6) situacija nepasikeis, kol sodybų paklausa viršija pasiūlą.

Siekiant įdiegti *lėtos kelionės* ir *neskubaus maitinimo* paslaugas kaimo turizmo sodybose būtina švietėjiška veikla, kurios pagrindinis tikslas – lavinti kaimo turizmo klientą. Dar mokyklinių ekskursijų metu turėtų būti skatinamas pažintinis turizmas, kurio poreikį vėliau jaustų kiekvienas turistas. Būtina lavinti ir sodybų šeimininkus, kad jie suprastų etnografinių sodybų svarbą, siektų išsaugoti tradicinius kaimo verslus ir gilintųsi į kulinarinio paveldo palikimą bei jį plėtotų.

Esamų Kauno rajono kaimo turizmo sodybų šeimininkams, remiantis atlikta Kauno regiono turistinių išteklių analize, rekomenduojami 3 rūšių *lėtos kelionės* maršrutai, kurių tikslai būtų:

1. supažindinti su regiono gamtos ištekliais;
2. supažindinti su regiono kultūros ištekliais (pilyms, dvarai, amatai, šventės, kulinarinis paveldas);
3. supažindinti su sakralaus paveldo ištekliais (bažnyčios, kitų konfesijų šventovės).

Darbe pateikiama 11 rekomendacinių maršrutų, kurie galėtų padėti *lėtos kelionės* turistui išsamiau susipažinti su Kauno regionu. Kaimo turizmo sodybų šeimininkams reikėtų surinkti istorinę, architektūrinę medžiagą apie maršruto objektus, pasidomėti vietos renginiais ir tautodailininkais. Ruošiant mini kelionių vadovus, vadovaujantis *lėtos kelionės* principais, sodybų svečiams, rekomenduotina konsultuotis su rajonų turizmo informacijos centrais, bendradarbiauti su visuomeninėmis gidų organizacijomis, kraštotyros muziejais, regioninių parkų direkcijomis, miškų urėdijomis, girininkijomis ir ypač kolegijomis, ruošiančiomis

specialistus turizmo verslui, kurių studentai savo baigiamuosius darbus galėtų skirti vienos ar kitos sodybos *lėtos kelionės* svečiams skirtų mini kelionių vadovų sudarymui.

Darbo pradžioje iškelta hipotezė jog visapusiškai įvertinus naujausių turistinių paslaugų plėtrai būtinus resursus atsirastų galimybė jas pritaikyti funkcionuojančiose ar įrengiamose kaimo turizmo sodybose, formuoti savitą jų įvaizdį, kuriame pagrindinis dėmesys būtų skiriamas rekreaciniams, kultūriniais ir kulinariams aspektams nepasitvirtino, nes šiuo metu Kauno rajono kaimo turizmo sodybose trūksta kvalifikuotų žmoniškųjų išteklių.

LITERATŪRA

1. Adomaitis J. (2004) *Amatai sugrįžta*. Kaunas: Kitos spalvos – 48 p.
2. AFP-BNS (Halberštatas, Vokietija 2006 sausio 6 d.) *Per ilgiausiai pasaulyje truksiantį koncertą nuskambėjo antrasis akordas*
3. Armaitienė A., Grecevičius P., Urbis A., Vainienė I. (1999) *Kaimo turizmas*. Vilnius: Valstiečių laikraštis, - 175 p.
4. Armaitienė A., Raišutienė J., (2002) *Vakarų Lietuvos kaimo turizmo paslaugų teikėjų sociodemografinių charakteristikų ypatumai*. Klaipėda: Tiltai Nr. 2
5. Astromskienė A., Sirusienė R. (2005) *Kaimo turizmas: Knyga sodybų šeimininkams*. Kaunas: Judex - 311 p.
6. Bardauskas A. (sudarytojas) (2000) *Technikos paminklai Lietuvoje*. Vilnius: Savastis – 70 p.
7. Bendrasis programavimo dokumentas. Sektorinės tendencijos. Turizmas. www.tourism.lt/lt/dokumentai/BPD_turizm.doc apsilankyta 2006 sausį
8. Bučas J., (2001) *Kraštovarkos pagrindai*. Kaunas: Technologija – 282 p.
9. Cirtautienė L. (2005) *Stresas darbe*. www.kvsc.lt/05_aktualu/stresas.htm apsilankyta 2006 vasarį
10. *Gamtoje. Kviečia nacionaliniai ir regioniniai parkai*. (2000) Vilnius – 128 p.
11. Grecevičius P. ir kt. (2002) *Turizmas*. Kaunas: Kauno kolegijos leidybos centras - 318 p.
12. Imbrasienė B. (1998) *Lithuanian Traditional Foods*. Vilnius: Baltos lankos – 110 p.
13. Kardelis K. (2005) *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus – 398 p.
14. *Kauno regiono plėtros starteginio palno projektas* (2006)
15. *Knyga, spauda ir kultūra Kauno rajone*. (2005) Kaunas: Adaksita – 152 p.
16. Kuncevičienė E. (sudarytoja) (1999) *Istoriniai parkai ir sodai Lietuvoje*. Vilnius: Etnomedijos spauda – 85 p.
17. *Lietuvos kaimo dailieji amatai*. (2003) – 146 p.
18. Matekonienė J., Navackaitė L., Dubauskaitė J. (2002) *Kaimo turizmo vieta tolydžioje kaimo plėtroje*. Regionų plėtra-2002: tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga, [Kaunas, 2002 m. spalio 3, 4 d.]. Kaunas: Technologija, 2002. p. 132-136
19. Nacionalinė turizmo plėtros 2003 – 2006 metų programa

20. Novogrecakitė I. (2004) *Kaip atsispirti stresui?*
www.sam.lt/lt/main/sveikatos_patarimai/prewencija/stresas apsilankyta 2006 vasarį
21. Ramanauskienė J., Skujaitė R. (2003) *Kaimo turizmo paslaugų rinkos perspektyvos Lietuvoje*. Konferencija: Kaimo plėtra 2003 Globalizacijos ir integracijos iššūkiai Rytų ir Vidurio Europos kaimui. LŽŪU
22. Ramanauskienė J., Skujaitė R. (2004) *Rinkodaros uždaviniai kaimo turizmo plėtroje*. Konferencija: Kaimo verslų vadyba: teorija, studija, praktika. LŽŪU
23. Riepšas E. (1990) *Poilsinių miškų vertinimas ir naudojimas*. Vilnius: ŽŪM – 74 p.
24. Ruzgienė R. (1992) *Lietuvių apeiginiai valgiai*. Kaunas: Šviesa – 94 p.
25. Semaška A. (2000) *Kelionių vadovas po Lietuvą amžių sandūroje*. Vilnius: Algimantas – 494 p.
26. Semaškaitė I. (2005) *Lietuvos pilys ir dvarai*. Vilnius: Algimantas – 288 p.
27. Šiaulių regiono plėtros agentūros seminaro „Lietuvos kaimo turizmo modelis“ medžiaga 2007 02 21
28. Telksnytė M., Račkaitis V. (1983) *Dubysa*. Vilnius: Mintis – 96 p.
29. *Tradicinių amatų gaivinimas: problemos ir perspektyvos*. (2005) Kaunas: Judex – 70 p.
30. *Tradicinių kaimo amatų gaminių rinkodaros tyrimo rezultatai* (2005), LŽŪU, LŽŪR
31. Uginčienė J. (1997) *Viešnage senolių pastogėje: senoviškų ir dabartinių skanių ir įvairių lietuviškų receptų rinkinys*. Vilnius: Rosma – 212 p.
32. Vainienė I. (sudarytoja), (2004) *Kaimo turizmo organizavimas*. Vilnius: Eugrimas – 411 p.
33. Vaitekūnas, S. (1994). *Enciklopedinis Geografijos žodynas*. Kaunas: Šviesa - p.163
34. Vasiliauskas R. ir kt. (1999) *Kauno rajono gamta ir kultūros vertybės*. Kaunas: Lututė – 112 p.
35. VšĮ „Baltijos rekreacinių sistemų modeliavimo institutas“ *Nemuno zonos kaip kultūrinės – turistinės zonos potencialo plėtros ir galimybių studija*. Galutinė ataskaita 2006 m. gruodžio 15 d.
36. [Rural tourism]. *Turismo rural. Realidade Rural* (2004) 38, 63 pp. Porto Alegre, Brazil; EMATER / RS [Pt. ref., *Turismo rural*] [Leisure, Recreation and Tourism Abstracts 2006 Vol. 31, No. 3]
37. Ardel D.B. (2000) *What is Wellness?*
www.seekwellness.com/wellness/articles/what_is_wellness.htm apsilankyta 2006 vasarį.

38. Bates P., (2005) *In Praise of Slow Inclusion* www.inclusive-solutions.com/pdfs/Slow_inclusion_paper1.pdf apsilankyta 2005 gruodį
39. Elliot S., *Development Assistance Network for Tourism Enhancement and Investment* (DANTEI) [Leisure, Recreation and Tourism Abstracts 2006 Vol. 31, No. 3]
40. Frangialli F., *Speech by Francesco Frangialli* [Leisure, Recreation and Tourism Abstracts 2006 Vol. 31, No. 3]
41. Hall D., *Sustainable rural tourism and rural change* [Leisure, Recreation and Tourism Abstracts 2005 Vol. 30, No. 3]
42. Honore C. (2004) *In Praise of Slow: How a Worldwide Movement Is Challenging the Cult of Speed*. London: Orion – 272 p.
43. Kenny P. (2004) *What is Slow Travel*. www.slowtrav.com/vr/index.htm apsilankyta 2005 spalį
44. Mald, M. (1999) *Rural Tourism in Estonia*. www.agri.ee/eng/overviews/Yearbook/12.html apsilankyta 2005 spalį
45. Matos R. (2002) *Can „Slow Tourism“ Bring New Life to Alpine Region?* Publié in : *Leisure Futures*, actes du colloque, Centre for Tourism and Service Economics, University of Innsbruck (Innsbruck, 11-13 avril 2002), pp. 254-263 <http://iet.hevs.ch/pdf/ART-Matos-Slow-Tourism-051203.pdf> apsilankyta 2005 spalį
46. *New Webster's Dictionary of the English Language* (1989) India: Surjeet Publications – p. 1262
47. Nylander M., Hall D., *Rural tourism policy: European perspective* [Leisure, Recreation and Tourism Abstracts 2005 Vol. 30, No. 3]
48. Paškevičienė J., *Where Storks Rule the Roost*. www.liw.lt/archive_vid.php?shid=1054820101&id=1054816301 apsilankyta 2005 spalį
49. Petrini C. in Conversation with Padovani G. (2006) *Slow Food Revolution: A New Culture for Eating and Living* Rizzoli – p. 312
50. Radnic R.A., [*Preconditions to fuller Croation integration in EU tourism*] [Leisure, Recreation and Tourism Abstracts 2006 Vol. 31, No. 3]
51. Rátz, T., - L. Puczkó (1998): *Rural Tourism and Sustainable Development in Hungary*. www.ratztamara.com/rural.html apsilankyta 2005 spalį
52. Siegel Ch., (1996) *Slow is Beautiful: Speed Limits as Decisions on Urban Form*. A Preservation Institute Publication leaflet.

53. Smith K., (2005) Finding your „inner tortoise“
www.theglobeandmail.com/servlet/story/RTGAM.20051007.wslow1008/BNStory/specialTravel/ apsilankyta 2006 sausį
54. Vinita A Shetty (2005) *Take your Time* // The Times of India 12/05/2005
www.slowfood.com/eng/sf_stampa/sf_stampa_dett_rass_int.lasso?idstampa=US_00429
55. www.atostogoskaime.lt apsilankyta 2005 spalį
56. www.birstonas.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
57. www.cittaslow.net/elenco_pagine.asp?Sez_ID=1&Box_ID=2671 apsilankyta 2005 spalį
58. www.culinary-heritage.com/information.asp?FlikID=4&MenyID=31&SidaID=21 apsilankyta 2005 spalį
59. www.gonomad.com apsilankyta 2005 spalį
60. www.jonava.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
61. www.jurbarkas.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
62. www.kaisiadorys.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
63. www.kaunas.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
64. www.kaunomarios.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
65. www.krs.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
66. www.longnow.org/projects/clock/ apsilankyta 2005 spalį
67. www.meniu.lt/articles.php?gid=251961&start=0 apsilankyta 2005 spalį
68. www.prienai.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
69. www.prpd.w3.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
70. www.raseiniai.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
71. www.raseiniai.lt/index.php?-1658503081 apsilankyta 2006 rugsėjį
72. www.sakiai.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
73. www.slowfood.com apsilankyta 2005 spalį
74. www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=1863 apsilankyta 2007 m. kovo 10 d.
75. www.trp.lt apsilankyta 2006 rugsėjį
76. www.viesvile.lt/m2_1.php apsilankyta 2006 rugsėjį
77. www.visitkedainiai.lt apsilankyta 2006 rugsėjį

ANOTACIJA

Pasaulinė turizmo organizacija (PTO) prognozuoja, kad turistų srautai kasmet didės, o 2020 m. atvykstamasis turizmas sieks 1.6 milijardus atvykimų visame pasaulyje. Kaimo turizmo augimas sieks 20 % ir sudarys 11 % visos turizmo rinkos. Todėl darniojo turizmo vystymasis tampa labai svarbus. Žmonės iš išsivysčiusių kraštų ieško *lėtos kelionės* rinkos, kurios koncepcija labai glaudžiai susijusi su darniojo turizmo vystymusi ir kaimo turizmu. Straipsnis apžvelgia kaimo turizmo rinkos vystimąsi Lietuvoje. Didžiausias dėmesys kreipiamas Kauno regionui, ypač Kauno rajonui, kuris netrukus turėtų sėkmingai konkuruoti su itin sparčiai besiplečiančiomis Vilniaus bei Klaipėdos regionų kaimo turizmo rinkomis. *Lėtos kelionės* koncepcijos pritaikymas būtų didelė parama konkurencinėje kovoje, tačiau, kaip rodo atlikti tyrimai, pritaikymas Kauno rajone sudėtingas dėl nepakankamo sodybų šeiminkų išsilavinimo lygio turizmo srityje bei žemos motyvacijos siūlyti naujos koncepcijos paslaugas savo klientams.

SUMMARY

WTO forecasts the growth of tourists every year and up to 2020 the arrivals will reach 1.6 billions. The growth of rural tourism will reach 20 percent and make 11 percent of the whole tourism market. That's why it is very important to be sure of sustainable tourism development. People from the well developed countries are looking for a slow tourism markets which is close to the idea of sustainable tourism development and rural tourism. The article surveys rural tourism development in Lithuania and concentrates on Middle Lithuania, especially Kaunas region, which is looking forward to rural tourism development and will have to compete with other more developed regions like Vilnius or Klaipėda. The application of slow tourism concept will be a good help during the competition fight but the survey shows that the possibility to apply the concept in Kaunas region will be quite complicated because of low education and motivation level of the countryside farmstead hosts.